

Telegraful Român

Anul 163 • nr. 1-4

1 și 15 ianuarie 2015

• MISIUNEA BISERICII ȘI CULTURA •

TEODOR BACONSCHI

Inteligență și împăcare

În numai 25 de ani, Biserica Ortodoxă Română a trecut prin două schimbări istorice: regăsirea libertății, după dictatura comunistă, și revoluția tehnologică din sfera informației. În aceste două probe ale labirintului, clerul și intelectualitatea laică s-au confruntat cu multe provocări. Libertatea e o responsabilitate, o șansă, dar și o „povară”, mai ales după îndelungata „robie babilonică” din vremea ateismului de tip sovietic. Pe de altă parte, noile tehnologii au sporit autonomia individuală, au creat comunități virtuale și au lărgit canalele de expresie seculară. Am observat îndeaproape reacția BOR la aceste provocări. Uneori, ea a fost adecvată și chiar preventivă. Alteori, obștea drept-credincioasă a adoptat atitudinea pastorală (după mine, greșită) a cetății asediate. În plină democrație, BOR s-a întărit din punct de vedere instituțional, însă a pierdut ceva din încrederea aproape absolută de care s-a bucurat în primii ani de după căderea regimului comunist. Există noi punți între comunitățile ortodoxe și societatea românească, dar există și punți care s-au rupt și care se cer grabnic reparate, reconstruite.

E clar că a apărut o nouă generație care poartă mărcile secularismului: autonomie morală, consumism, hedonism. Indiferentismul religios face și el progrese. Mesajul Evangheliei e acoperit de zgomotul mediatico-politic tabloid. Educația religioasă e slăbită. Multiple tentații îi îndepărtează pe tineri de la idealul – dificil – al perfecționării lăuntrice în numele lui Hristos. Evident, „calea cea strâmtă” e mai puțin atractivă decât bulevardele diabolic-agreabile ale risipirii de sine. Biserica nu poate, ba chiar nu are dreptul, să acuze. Menirea ei e aceea de a îndrepta, de a vindeca, de a consola și a aduce laolaltă valorile sau persoanele dispartate, separate, sfâșiate. Și tocmai de aceea, păstorii lucizi, teologii serioși, monahii îmbunătățiți și clericii talentați duhovnicești – adică forțele vii ale comunității ecleziale – înțeleg greutățile misiunii contemporane ca pe un stimulent al creativității spirituale. Ce au ei de înțeles? Faptul că adaptarea culturală a teologiei și pastorației la post-modernitatea globală este o necesitate și nu doar o posibilitate. Ortodoxia este „păstrătoare” (bine face!), dar e nevoie și de o adaptare a discursului, de o ieșire curajoasă spre dialogul cu societatea civilă, neîmbisericită, cu științele tari și cele umane, cu politica, sindicatele, cu breslele profesionale, cu alte Biserici și confesiuni, cu organismele europene. Biserica își va menține prestigiul și influența pozitivă asupra societății numai dacă va duce la bun sfârșit dialogul său complex, sincer și iubitor cu toți cei care o îndrăgesc și cu toți cei care o contestă.

Bisericile apusene au trecut prin două secole de contestații: anticlericalism revoluționar, agnosticism, pozitivism, socialism, anarhism, ateism, scientism și câte altele. Aceste plăgi ale Egiptului post-revoluționar au devenit, uneori,

stimuli ai unor teologii novatoare. Căci Providența pune pe umerii creștinilor numai poverile pe care le pot purta, spre zidirea Bisericii lui Hristos. Și probele prin care a trecut Ortodoxia – de la căderea Bizanțului până la Stalin sau Ceaușescu – au fost tragice, dure, născătoare de martirii și sfințenie. Acum, în mileniul al treilea, decantarea acestor secole de sminteală nu s-a încheiat, dimpotrivă, abia începe. De aceea, cultura interogației critice, a reflexivității și a sintezei teologico-istorice rămâne principalul aliat al unui creștinism rezistent și crescător. Mi se pare că intelectualitatea creștină laică e mai importantă ca oricând. Apărând Biserica, ea nu poate fi acuzată de partizanat profesional, de spirit de corp, de îngustime selectivă. În plus, intelectualitatea laică e deja în societatea civilă, ca punct de contact și de inserție. Ea țese interfața dintre Biserica-sacrament și Biserica slujitoare a binelui comun.

Nu sugerează delimitarea acestei categorii o discriminare pozitivă sau un regim de privilegiu pe care mireni „obișnuiți” le-ar putea reclama? Nu, pentru că intelectualul laic e și el un laic, nimic mai mult: un mădular al Trupului Mistic. Nu e ștab, creștin de lux, VIP duhovnicesc. În Biserică, cel mai mic e cel mai mare, prin slujirea aproapelui, la picioarele Mântuitorului. În Biserică, singura aristocrație e cea a smereniei, a bunătății delicate și a jertfelniciei. Dar are și intelectualul laic darul său și talantul său, pe care-i dator să-l sporească, în conlucrare cu frații săi, cu semenii săi, cu păstorii săi sufletești. Darul său implică rostirea competentă, creația plastică, muzicală, arhitectonică, juridică, matematică, expresivitatea operei apologetice. Nu-i nicio competiție între intelectualii laici și cler sau profesorimea teologică. Ogorul e unic, semănătorii, puțini. Poate fi o competiție doar în binețe și pătrundere, numai că aceea s-ar numi mai degrabă creștere laolaltă.

Intelectualitatea creștină vânează pe terenul teologu-menei. Biserica, prin magisteriul ei sfânt, e singura care, finalmente, validează sau nu orice opinie exprimată individual. Socotesc că elita culturală laică a oricărei Biserici este o bună pavăză împotriva riscului de a transforma preoția într-un funcționar (dacă nu chiar acționar) „divin”. Și așa încheia cu o remarcă de psihologie a credinței. Intelectualul creștin, nu doar acela care mărturisește Crezul și e pasiv, complezent cu Biserica, orice ar face ea, e conștiința care iubește Biserica mai presus de scăderile slujitorilor săi. Care nu generalizează, nu judecă „obiectiv”, ci visează doar să aline și să împace, prin înțelegere. Înțelegerea asociază priceperea și iertarea. Intelectualul creștin e o persoană matură duhovnicește: cineva care se iartă chiar și pe sine! Cineva care, acumulând informație și rafinându-și instrumentele de cercetare a trecutului creștin, continuă să se roage pentru viitorul eshatologic al Bisericii triumfătoare.

Iarăși despre cult și cultură: cultura cultului și cultul culturii* (I)

Când văd repusă pe tapet din când în când tema relației dintre cult și cultură, parcă mă aflu revenit la începutul zăpăcitorilor ani '90. Se organizase atunci, la Muzeul Țăranului Român, cea unică și oarecum ciudată Conferință a Laicului. Era o perioadă de mare efervescență în varii domenii, de entuziasm postdecembrist. Lucrurile erau încă tulburi, se așteptau limpeziri frumoase și productive. Existau, reciproc, tot felul reproșuri și de pretenții, de așteptări și de nădejdi latente, care, în sfârșit, puteau să se manifeste deschis. Și, mai ales, exista la o bună parte dintre noi, o sete sinceră de întâlnire și comunicare (este drept, nu totdeauna corect canalizată), pe care nu știu dacă o mai putem regăsi astăzi la dimensiunile și ardoarea de atunci.

Ar fi de văzut mai întâi, în contextul acestei dezbateri, ce extindere se poate da termenului de *cultură*. Există o *cultură generală*, o cunoaștere culturală cât mai extinsă, în principiu necesară, într-o măsură mai mare sau mai mică, într-o formă sau alta, oricărui om firesc. Și mai există o *cultură profesionistă*, însemnând performare în domeniul culturii. Există *cultură generală personală* și *cultură generală a unui timp* și a unei societăți, care o caracterizează. Aceasta din urmă este mai generală, în sensul că pune împreună cultura spirituală cu cea materială, în fond, nici ea posibilă fără un suport intelectual. După cum tot așa, pentru o perioadă sau alta, există performanțe culturale, care-i dau măsura în raport cu alte perioade.

(continuare în p. 4)

Costion NICOLESCU

Din cuprins:

Prof. Univ. Dr. Radu Carp

Libertatea de exprimare, libertatea religioasă și dreptul la viață din perspectiva moștenirii religioase a Europei și a garantării drepturilor omului | pagina 5

Radu Vancu

Preotul contemporan. Portret desenat cu mână de poet | pagina 6

Lect. Dr. Ciprian Toroczka

Misiunea Bisericii Ortodoxe, ieri și azi | pagina 9

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

PREOTUL ÎNTRE MOTIVĂRI ȘI MOTIVAȚIE CULTURALĂ

De ani buni stăruim în mass-media să explic de ce preotul nu poate fi perceput ca un funcționar oarecare, ca un meseriaș. Ce este interesant, și asta ține de bucătăria noastră internă, a școlii de teologie, este aceea că și nouă ca profesori și studenților noștri trebuie să ne reamintim, an de an, clipă de clipă, așa zice, fără a fi patetic, că preoția nu este o funcție socială ori o meserie, fie ea și nobilă. Dar nici nu putem să o mai lăsăm doar exprimare a sublimului lucrător în Duhul Sfânt, câtă vreme preotul are familie de întreținut și are propriile nevoi de viață materială. Fără siguranță materială este greu, din ce în ce mai greu, să te regăsești și să te exprimi în planul tainic al slujirii, în orizontul strict eshatologic al Împărăției. Ce știm este că mai întâi tânărul teolog este motivat să aleagă teologia de o sumă de elemente în care doar 30% sunt strict legate de spiritualitate. Devenim oarecum ruși de Evanghelia Mântuitorului cerând doar viitorului preot viață duhovnicească, nemaifiind atenți la viața duhovnicească a maturilor, lansați deja în slujire, cerând cu insistență tinerilor candidați la preoție o viață morală curată și o sărăcire materială echilibrată, lipsindu-ne însă de astfel de exigențe în ce privește corpul preoțesc aflat în slujire. Știm bine că nu există două măsuri și nici două moduri distincte de exegază duhovnicească asupra cerințelor Evangheliei. Știm, de asemenea, că amendarea de către societate, n-am să-i spun societate civilă pentru că nu cred că ea poate fi parteneră de dialog moral Bisericii, de către comunitățile noastre creștine, a neatențiilor noastre preoțești, a abuzurilor noastre născute din neștiință ori frustrare, rar din rea voință, trebuie nu doar contorizate, ci și îndreptate, prin efort continuu. Vorbim de ani buni de nevoia de modele pentru societatea românească. Avem obligația să începem să fim răspunsul ceresc la întrebarea contemporanilor noștri dacă mai este posibilă o „cultură a Duhului”.

Nu. În jurul preotului nu zboară continuu îngerii și nici nu frisează atmosfera continuu de lucrarea Duhului Sfânt. El știe că ține în adâncul inimii sale lucrarea de Har a vocației, o crește și caută să o moșească, în sensul maieutic al termenului, pentru a naște lucrarea credinței, într-o nădejde și dragoste. Nemulțumirile preoțimii, mare parte legată de partea financiară a vieții și de tratamentul arogant la care, uneori, este tratat preotul într-o colegialitate, țin de nevoia culturală de recunoaștere umană nu a unui statut aparte, ci a unei stări de jefă. De aici durerea preotului cuminte când este identificat cu toți excesivii, cu toți neatenții și autoidolatrizații, când stării lui din parohie nu i se acordă nicio atenție și este pus la același nivel cu cei care transformă preoția în afacere personală ori funcție socială. E nevoia redescoperirii statutului său cultural, într-o cultură a martirajului asumat cu luciditate și prestanță duhovnicească. A măsura cultura unui preot doar după înălțimea predicii sale, dimensiunea locașului de cult construit ori administrat și calitățile sale pastorale măsurabile după itemii managementului este o ispită administrativă. El are ca miez al culturii sale asumarea Crucii în care crede și o mărturisește, de cele mai multe ori, într-o singurătate împlinită, cu familia sa, cu soția și copiii săi. El nu are nevoie de motive pozitive în asumarea vocației sale, ci de remotivări pastorale pentru a reconfigura curajul de care are nevoie pentru a se înfrunta pe sine în toate

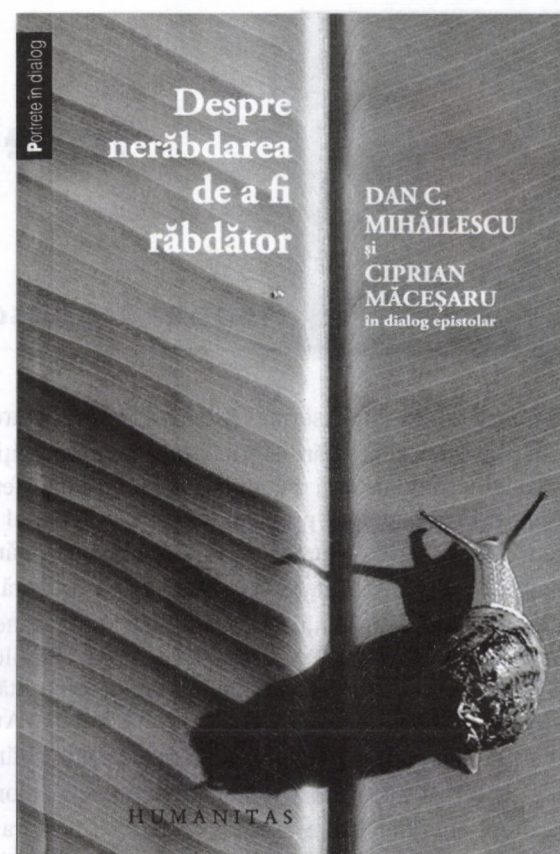
momentele sale de derută, necredință ori slăbiciune. Și nu o poate face singur.

De aceea cultura preotului este martirică și comunitară, în sensul că izvorăște și se împlinește în comunitate. Dintre toți profesioniștii, preotul se comunică cel mai transparent comunității sale, de aceea este fragil și transparent când își împlinește cu adevărat menirea. Aceea de a face transparentă la Hristos comunitatea. O cultură a fragilității organice din care se naște cea slăbiciune virtuoasă în care se vedește voia și lucrarea lui Dumnezeu. Nu. Pentru așa ceva nu există cursuri universitare și nici de formare continuă. Există doar munca de bijutier duhovnicesc a preotului cu sine. Criza pe care o intuim în comunicarea dintre oamenii bisericii, administrativ vorbind, și credincioși nu ține numai de secularizarea lumii, ci și de o insecuritate culturală accentuată a preotului chemat să facă de toate și să răspundă la toate. Asumarea unei atari responsabilități presupune muncă încordată, în neliniștea dată de „pacea de sus și mântuirea sufletelor noastre”. O pace neliniștită. Ea este motorul unei culturi a martirajului asumat cu luciditate, împlinit în comunitar și desăvârșit în Liturghie. Este ceea ce nu înțeleg semi-ateii ori agnosticii de paradă ai vieții cotidiene. Este ceea ce, uneori, am uitat și noi, preoții. Cultura noastră, dacă se rupe de Liturghie, nu mai este cultură, ci avatar de sistem cultural, carambol comunicațional pe rețelele de socializare transformate, ad-hoc, în săli de judecată funestă. Exercițiu de smerenie și rupere din aroganțe ieftine, cultura preotului are o singură motivație: a-L face viu pe Iisus Hristos în propria inimă și apoi în vinele de viață ale sinaxei parohiale. De aceea restaurarea memoriei culturale a unei parohii nu încapă doar în cercetare teologică ori restaurare de ziduri și obiecte prețioase și nici în scrierea de monografii pastorale, oricât ar fi de valoroase. Ci în recuperarea în viață și mărturia preotului a motivației Iisus Hristos. Pierdută, motivația aceasta ne face sare desărată, preoție despreoțită. Praf în praful drumurilor.

Sfântul Sinod al Bisericii noastre ne-a propus un an pastoral dedicat meditării la vocația noastră de închegători de parohii, de comunități. De reactivatori ai bucuriei trăirii lui Hristos Domnul de către fiecare dintre cei care sporesc în voia aceasta. Cultura noastră preoțească nu poate fi redusă doar la o reacție clericală la viața cotidiană. E nevoie de mai mult, de mult mai mult. Poate că este anul mântuirii noastre, al căutării și aflării unor noi sensuri asupra vieții noastre preoțești legate de parohie, de eparhiile noastre. Să nu lăsăm să ni se stingă emoția căutării în stereotipii și amalgam de citări, să nu lăsăm să treacă fără meditație asupra propriei noastre vieți preoțești propunerea sinodală. Modelele duhovnicești ale eparhiilor, privite prin lentila de Duh a Sfântului Ioan Gură de Aur și identificate în osatura de duh a propriilor noastre comunități parohiale ori de lucrare duhovnicească. Să ne însoțim unii pe alții în această căutare, să ne bucurăm să repovestim împreună fundamentele teologice ale vocațiilor noastre și, amai ales, să redevenim modelul de viață ce biruie moartea pentru credincioșii noștri. Nu mai avem voie să ne lamentăm și nici să mai ardem la jumătate de normă duhul din noi ce ne-a legat pe veșnicie cu Preoția! Suntem chemați la mărturia omului împlinit în Slujire. Sus inima la un an cu rod!

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

La sfârșitul anului 2014 am primit, din partea Editurii **Humanitas**, volumul *Despre nerăbdarea de a fi răbdător*, care redă dialogul epistolar dintre **Dan C. Mihăilescu** (pe care l-am întâlnit în urmă cu ceva vreme la Păltiniș) și mai tânărul său prieten **Ciprian Măceșaru**. Lucrarea este așezată sub impulsul unui citat din Sf. Ioan Scărarul, *Căci nimic nu pricinuieste atât de mult nerodirea ca nerăbdarea*. Dedicat „aducerii cărții” prin intermediul televiziunii sau prin intermediul întâlnirilor directe cu tinerii pe care îi îndeamnă la lectură și dialog, domnul Mi-

hăilescu mărturisește că, pentru același segment de public, a acceptat provocarea „la turnir” a lui Ciprian Măceșaru.

Deși textele par extrem de sigure de sine, solemne, totuși, „sub pielea” fiecărei pagini, se pot ghici neliniști, încordări, ezitări sau impulsuri ambivalente. Doar aparent cartea aceasta este o carte de răspunsuri, pentru că ea, de fapt, este un volum de deliberări, o sumă de scrisori febrile, după cum arată Dan C. Mihăilescu.

Într-o lume în care totul se desfășoară foarte rapid și nu mai găsim pe nimeni care să aibă timp sau răbdare cu noi, cei doi interlocutori încearcă să ne atragă atenția asupra esenței lucrurilor care tind să ne scape tocmai datorită nerăbdării. Ne este prezentată plăcerea degustării și sorbirii în dauna înghițirii nesățioase, la nimereală; puțin, dar bun, în loc de mult și prost; zâmbetul în locul hohotului, șoapta înțelegătoare în locul răstirii vulgare, nu consumism cu orice preț, ci economie lucidă, nu anarhia, ci autoritatea, rânduiala, respectarea tradițiilor cu ierarhiile lor secular verificate. Iată doar câteva aspecte asupra cărora ajungem să medităm în urma lecturării acestei cărți, care însă ne așază din nou în realitatea aceea de la creație, în care Duhul Se purta pe deasupra apelor. Este o carte care trage semnalul de alarmă asupra felului nostru anormal de a ne comporta și care ne prezintă însă și aspectele normalității, din păcate, pentru unii, de mai multă vreme apuse și greu de regăsit. În acest context, Ciprian Măceșaru ne atrage atenția că, fiind *nerăbdători, sărim peste etape, neglijăm esențele, facem afirmații categorice și încercăm să realizăm lucruri fără a le cunoaște natura intimă. Suntem într-o grabă păguboasă, mereu îmbătați de virtuți mai mult afirmate decât dovedite, superficiali și mereu nemulțumiți de condiția noastră...*

Mitropolitul Laurențiu

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Luni, 1 decembrie. A slujit Sf. Liturghie la catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, împreună cu Î.P.S. Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. A săvârșit, apoi, pe esplanada din fața catedralei slujba de Tedeum, prilejuită de serbarea Zilei Naționale a României. A asistat, apoi, la parada militară organizată în centrul orașului.

Marti, 2 decembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeași zi, pe raza localității Mălâncrav, jud. Sibiu, a oficiat, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, slujba de sfințire a Troiței ridicate pe locul unde s-a produs tragedia aviatică din 21 noiembrie, prin prăbușirea elicopterului militar. A oficiat și un parastas pentru cei opt militari căzuți la datorie, în prezența familiilor și a oficialităților locale și județene.

Miercuri, 3 decembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 4 decembrie. Î.P.S. Sa a participat, alături de Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul de Alba Iulia, preoți, oameni de cultură și credincioși, la ceremonia de sfințire și dezvelire a bustului Mitropolitului Nicolae Mladin din localitatea Abrud, județul Alba.

Vineri, 5 decembrie. A oficiat, în capela Facultății de Teologie, slujba de Tedeum la aniversarea de 85 de ani a părintelui arhid. prof. dr. Constantin Voicu, fost rector al vechiului Institut Teologic și o personalitate academică cu o contribuție esențială la dezvoltarea învățământului universitar din Sibiu. Cu acest prilej, a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Sâmbătă 6 decembrie, Sărbătoarea Sf. Nicolae. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la biserica „Sfântul Nicolae” din municipiul Făgăraș. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit întru diacon pe teologul Cristian Mihai Joița.

Duminică, 7 decembrie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la biserica „Sfântul Nicolae” din Scheii Brașovului. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit întru preot pe diaconul Cristian Mihai Joița pe seama parohiei Săsciori, protopopiatul Făgăraș II. La final, Î.P.S. Sa a oferit distincția „Crucea șaguniană pentru mirenii” domnului Dumitru Dăneț, în semn de mulțumire și recunoștință pentru întreg sprijinul oferit Bisericii străbune.

Luni, 8 decembrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 9 decembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeași zi, a oficiat, la biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Brașov slujba de sfințire a icoanei Maicii Domnului Pantanassa.

Miercuri, 10 decembrie. A vizitat șantierul de pictură de la Schitul Bazna, jud. Sibiu.

Joi, 11 decembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 14 decembrie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sf. Ioan Gură de Aur” și „Sfinții Martiri Brâncoveni” din localitatea Cristian, protopopiatul Săliște. A slujit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit întru diacon pe teologul Tiberius Macrea. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. pr. paroh Liviu Mujat. La final, Î.P.S. Sa a acordat acte de cinstire principalilor ctitori și binefăcători. În aceeași zi, a așezat piatra de temelie la Biserica „Sfântul Gheorghe” și „Sfântul Andrei Șaguna” din localitatea Orlat, protopopiatul Săliște, locaș de cult amenajat într-un fost cămin cultural și în

prezent aflat în extindere. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 15 decembrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A primit, la Reședința mitropolitană, colinda unui grup de copii din localitatea Șinca Nouă, jud. Brașov.

Marti, 16 decembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a participat la slujba Vecerniei la Catedrala mitropolitană, unde a primit și colinda diferitelor grupuri de elevi de la școlile și liceele sibiene.

Miercuri, 17 decembrie. A participat la manifestările prilejuite de serbarea onomasticii Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Colindători la Reședința Mitropolitană

Joi, 18 decembrie. A primit, la Reședința mitropolitană din Sibiu, colinda preoților din protopopiatul Sibiu, a preoților din protopopiatul Mediaș, a unui grup de copii de la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Avrig, precum și a credincioșilor parohiei Dealu Ocnei, protopopiatul Sibiu. În aceeași zi, la invitația domnului Ioan Cindrea, președintele Consiliului Județean Sibiu, a participat la ședința festivă a Consiliului, în cadrul căreia a adresat celor prezenți un cuvânt de mulțumire pentru sprijinul acordat, de-a lungul anului, Arhiepiscopiei și parohiilor sibiene. A participat, apoi, în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie, la serbarea de Crăciun a copiilor de la Centrele de zi parohiale din Sibiu. Peste 100 de copii care beneficiază de serviciile centrelor sociale de pe lângă Biserica „Pogorârea Sfântului Duh” – Valea Aurie, Biserica „Înălțarea Domnului” – Mihai Viteazul și Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” – Ștefan cel Mare au pregătit, împreună cu preoții și voluntarii din parohii, un moment de colinde, poezii și cântări specifice Crăciunului. La final, Î.P.S. Sa le-a oferit daruri. Seara, Î.P.S. Sa a participat, la Catedrala mitropolitană, la concertul de colinde susținut de corul bărbătesc al Facultății de Teologie din Sibiu, adresând, la final, celor prezenți, un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 19 decembrie. A participat la ceremonia depunerii jurământului de credință a militarilor din cea mai nouă serie a cursanților de la Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” din Sibiu. A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu colinda monahiilor de la Mănăstirile Nocrich, Cârțișoara și Orlat. Seara, a participat la Reședința episcopală din Miercurea Ciuc, la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Episcopiei Covasnei și Harghitei.

Duminică, 21 decembrie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură

la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A primit, la Reședința mitropolitană, colinda membrilor Asociației revoluționarilor din Sibiu.

Luni, 22 decembrie. A oficiat, la monumentul eroilor din fața Casei de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, o slujbă de pomenire pentru eroii Revoluției din decembrie 1989. Cu acest prilej, a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. A primit, la Reședința mitropolitană, colinda angajaților Centrului eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marti, 23 decembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 25 decembrie (Ziua Praznicului Nașterii Domnului). A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană. La ora 17, a participat la slujba Vecerniei, la Catedrala mitropolitană, iar în aceeași zi, la Reședința mitropolitană, a oferit o recepție oficială, la care au fost invitați preoții din Sibiu, autorități locale, conducerea Universității „Lucian Blaga”, decanii facultăților sibiene, profesori ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, precum și angajații Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 26 decembrie (A doua zi de Crăciun. Soborul Maicii Domnului). A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Înălțarea Domnului” din Brașov. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a sfințit o copie a icoanei Maicii Domnului „Pantanassa” de la Muntele Athos, adusă în Biserica „Sfântul Nicolae” din Moeciu de Jos, protopopiatul Bran-Zărnești. A adresat celor prezenți cuvânt de învățătură. Seara, a participat la slujba Vecerniei și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Parohia Sâmbăta de Sus Răsăriteană. La sfârșitul slujbei, cetele de colindători și de irozi au susținut un recital de colinde și obiceiuri specifice Țării Făgărașului.

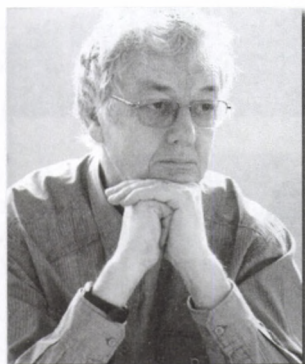
Sâmbătă, 27 decembrie (A treia zi de Crăciun. Sf. Arhidiacon Ștefan). A oficiat resfințirea Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din municipiul Făgăraș. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotonit întru preot misionar pe diaconul Claudiu Păun. La sfârșitul slujbei, a acordat distincția „Crucea Șaguniană pentru Clerici” P.C. pr. protopop Marcel Dobrea. În aceeași zi, l-a întâmpinat, împreună cu alți ierarhi ai Sfântului Sinod, pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel la Aeroportul Internațional din Timișoara.

Duminică, 28 decembrie. A participat, la Catedrala mitropolitană din Timișoara la manifestările prilejuite de întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan Selejan în slujirea de Arhiepiscop al Timișoarei și Mitropolit al Banatului.

Luni, 29 decembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Episcopiei Covasnei și Harghitei.

Miercuri, 31 decembrie. Î.P.S. Sa a oficiat, la Catedrala mitropolitană din Sibiu, slujba specială la trecerea dintre ani și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

COSTION NICOLESCU

(urmare din p. 1)

Se poate vorbi de un *progres* în cultura materială, dar este mai greu de detectat așa ceva în cea spirituală (și cu osebire în cea artistică). În principiu, omul este inițiat în cultura sa generală prin școală. În continuare, universitatea abandonează acest scop și trece la specializarea omului în vederea practicării corespunzătoare a unei profesii. Cultura generală oferită de școală reprezintă o bază pentru cei atenți și preocupați, dar ea este, încă, una firavă, pentru că este chiar de tot generală, superficială (destul de redusă ca profunzime), oricum insuficientă. În ceea ce privește cultura generală, dacă dorești extinderea și aprofundarea ei, n-o poți face altfel decât devenind autodidact. Explorând în toate ariile culturale, formându-ți gustul și deprinzând criterii de valoare. Curând, un astfel de om devine neconținut însetat de cultură, ea îi ajunge vitală. Iar mintea și sufletul lui, un câmp fertil întâlnirii creative cu Cuvântul. În afara culturii de școală, există o cultură generală orală, venind din înțelepciunea poporană filtrată și acumulată pe parcursul a lungi perioade istorice. De pildă, societatea țărănească avea o cultură a ei, de un mare rafinament, de o profunzime uluitoare, dincolo de nivelul de școlarizare, adesea inexistent. Unii ar putea spune că există școli (facultăți) care te formează în domenii care țin mai mult de cultura generală, decât o fac altele. Lucrul acesta face referire îndeosebi la facultățile de litere și la cele de arte. Un pic de adevăr există în această afirmație, dar numai un pic. Produse ale acestor școli sunt prea adesea persoane, în fond, inculte. Și, ce este mai grav, inculte chiar și în domeniul profesiei lor. Există oameni despre care se spune că *au o vastă cultură*. Asta înseamnă că acoperă bine mai multe domenii, dar gândul te poartă totdeauna spre acelea care se numesc *umanioare*. În vechime, statutul științelor exacte (matematică, astronomie, științe naturale, logică etc.) în cultura generală era unul mai însemnat și necesar.

În principiu, oamenii au fost creați din țărână spre a fi cultivați. Să fie pământ bun (a se vedea și Pilda Semănătorului – Matei 13, 3-23) și să se lase cultivați de Creatorul lor și, în prelungire, să se și cultive singuri. Întru maximă rodire de sine în iubire, care să conducă și la rodirea altora, a celor din preajmă, în primă instanță, dar, atunci când rodirea este cu asupră de calitate, și la cea a celor din depărtări spațiale sau temporale.

În contextul dezbaterii propuse acum, pare că prin oameni de cultură pare să se înțeleagă, în mare măsură, acei oameni care excelează în domeniul culturii și care, bineînțeles, au cunoștințe temeinice și în alte domenii ale culturii decât în cel în care performează.

Dar ce-și reproșau (și-și mai reproșează! și-și vor reproșa, probabil, mereu...) cele două zone și cam ce așteptau (și mai așteaptă!) una de la cealaltă? Oamenii de cultură reproșau celor din cler lipsa de deschidere spre cultură, limbajul de lemn, închistarea, neputința și lipsa de dorință reală de a comunica cu societatea contemporană, arghirofilia... La rândul lor, oamenii Bisericii nu rămăneau datori, acuzându-i pe slujitorii culturii de incultură teologică, de neparticipare la cult, de ignorarea celor sfinte, de viață dezordonată, de imoralitate chiar... Sigur, generalizez acum... Dar cam acestea sunt rezultatele vectorilor din cele două mulțimi.

Există oameni din cultură care sunt receptați drept corifei ai generației lor, care au o bună vizibilitate și audiență, cu alte cuvinte, o evidentă notorietate. Iubiți sau huliți, ei sunt glasuri culturale, într-o măsură mai mare sau mai mică reprezentative pentru națiune, ale căror cuvinte au reverberații mai puternice, îndeosebi în situații de criză. La

momentul acela, de pornire la o nouă exprimare publică, al începutului anilor '90, despre care pomeneam la început, acești corifei ai intelectualității românești, cu prestigiu în creștere, aveau revendicări dintre cele mai variate. De pildă, Horia-Roman Patapievici îmi spunea într-un interviu că dorește să dea peste preotul care să poată vorbi despre *cyber-space*, în timp ce, mult mai rațional, Andrei Pleșu credea că cei din cler trebuie să fie cuceritori, atrăgători în ceea ce spun și în felul de a spune, astfel încât să devină convingători pentru cei cărora li se adresează și să facă să treacă mesajul hristic. Astăzi, preoți din ambele categorii există (ce-i drept, fără a fi rezolvată problema vizibilității lor în societatea civilă), dar, pe cât se vede, problema unei corecte și intense comunicări și a unei împreună viețuiri rodnice în societate nu este rezolvată. În mod sigur, este nevoie de mai mult. Dar de ce anume?

Să încercăm să definim puțin cele două categorii profesionale, care ar trebui să fie cam totdeauna și vocaționale. Amândouă au nuanțe sacerdotale. Căci regăsim un

accentuat caracter mistic nu numai în zona cultului, dar și în cea a culturii. La unii, tot felul de taine, culminând cu Sfintele Taine, la ceilalți, tainele creației artistice, dar mai ales taina operei de artă majore, venită totdeauna sub inspirația Duhului, dincolo de cât de conștient este autorul respectiv de această realitate.

Intelectualii sunt oameni cu preocupări... intelectuale, exprimându-se profesional prin intermediul unor activități pentru care teoria este preeminent și preponderent importantă. Sunt oameni cu lecturi variate și vaste. Mai deficitari în ceea ce privește cele ale creștinismului. Pe intelectualii îi mai caracterizează o tendință de abstractizare, de impersonalizare. Într-o societate, îi deosebești imediat, după o expresie a chipului, care exprimă mai special, uneori după o anumită finețe, după mișcări... Într-un fel, intelectual ar trebui să fie considerat orice om cu un anumit nivel de studii și care pune în lucrare cum se cuvine aceste studii. Dar, în realitate, sunt priviți ca atare îndeosebi cei care au o mai vastă cultură umanistă. Intelectualii, în accepția de mai sus, sunt mai greu de pus în rândulială, mai rebeli. Cum spune Răzvan Codrescu într-un loc, sunt „*un nod de orgolii*”. Au nevoie să fie adulți, lăudați, remarcați, răsfățați, „mângâiați pe creștet”. Sunt degrabă supărăcioși, nu le place deloc să fie muștrați sau criticați. În astfel de situații reacționează nervos. (Bine, nici clericii nu reacționează altfel, numai că ei nu sunt atât de vocali și de vizibili.) În același timp, sunt și mai sensibili, mai slabi, mai fragili, mai expuși intemperiilor existențiale, cad mai degrabă pradă disperării. Deși, prin structura lor, intelectualii ar trebui să fie cei mai disponibili unei întâlniri personale reale cu Dumnezeu, „*în duh și-n adevăr*”, cum se spune (Ioan 4, 24), să rezoneze la chemările și binefacerile Lui, dimpotrivă, ei par să opună rezistența cea mai îndârjită,

mai ales datorită unei încrederi exagerate și înșelătoare în rațiunea proprie, a unei crezute atotcunoașteri, care conduce, în cele din urmă, la păguboasă suficiență de sine. Cu alte cuvinte, intelectualii pot ușor cădea în intelectualism (*-ism!*). Ei ar avea multe de spus lui Dumnezeu și de ascultat de la El, dar se împiedică de o dificultate de a intra într-o minimă rânduială cultică și de a căpăta, în acest fel, șlefuirea spirituală aferentă. Să ne gândim și la scena aceea din filmul *Nostalgia*, când frumoasei Eugenia îi este, practic, imposibil să îngenuncheze în biserică, precum mulțimea de femei „simple”, deși ar fi avut și ea „*destule de cerut Domnului*”. Intelectualii nu reușesc, foarte adesea, să vadă că în cult avem un veșmânt absolut necesar, frumos croit, adecvat exprimării și practicării unor adevăruri profunde, de o și mai mare frumusețe.

Cultura, în general, nu are cult în sens formal, deoarece îl concepe a fi constrângător, restrângător. Iar când are, el este cel mai adesea un cult cu tentă idolatră, chiar dacă lipsit de forme structurate. El este fie un cult al culturii în sine, fie un cult al personalității culturale, pândit mereu de un contracult al demitizării ei, uneori chiar al demolării.

În contrapartidă, la clerici aflăm o cultivare a cultului, până la cantonarea exclusivă în el și excluderea din orizontul de interes a oricăror alte domenii fundamentale ale culturii. Lucrul acesta este păgubos, pentru că, biblic și teologic vorbind, oamenii de cultură, intelectualii, artiștii au un anumit talant de la Dumnezeu (de la cine altul?) pe care-l rodesc și, atunci, oare nu-i păcat să nu te bucuri de această rodire și să n-o prețuiești măcar în virtutea însămănțării ei? Tot la clerici se pot observa deficiențe în raportarea multora dintre ei la lumea culturii profesionale: o proastă timiditate sau o nejustificată agresivitate, când pleacă îndeosebi în fața intelectualilor, când ignorarea și ținerea lor la distanță, trecere continuă de la un complex de inferioritate la unul de superioritate și invers. Apoi, o vădită rigiditate, o lipsă de flexibilitate, o neputință de nuanțare. În timp ce intelectualii manifestă o sete nestăvilită spre inedit, oamenii bisericii sunt caracterizați de un accentuat conservatorism.

Trebuie menționat, însă, că Părinții cu adevărat îmbunătățiți reușesc să-și păstreze un comportament firesc, fără nici un fel de complexe sau de crispări, dincolo și dincoace de condiția lor de cultură generală. „Incultura” lor nici nu deranjează. Au simplitatea aceea îngerească ruptă din simplitatea lui Dumnezeu. Se poate observa o depășire a stării de cultură generală la marii duhovnici. Un altfel de cultură ni se propune prin ei, dar tot o cultură. Una cu totul transfigurată...

Sunt oameni care-și spijină cultura proprie numai pe cultura Bisericii și, dacă o fac foarte bine, este posibil să le fie de-ajuns pentru împlinire de sine. După cum sunt și oameni care ancorează exclusiv în câmpul culturii laice, dar, chiar dacă ar face-o cu excelență, situarea aceasta este una a parțialității. Pentru că lipsește relația personală directă, eu-Tu, cu Inspiratorul oricărei creații culturale majore. Este minunată prezența implicată a lui Dumnezeu și ea este inerentă artei, dar, de la un moment dat încolo, este necesar ca, în intimitatea omului făuritor de cultură, ea să devină explicită, mărturisită.

* La începutul lunii decembrie 2013 a avut loc la Păltiniș, sub auspiciile Înaltpreasfințitului Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, o întâlnire menită să deschidă calea unei conlucrări continue, cu întâlniri consultative periodice, între clerici cu preocupări și atribuții culturale și oameni de cultură deschiși și atașați asumat valorilor Bisericii noastre. Una dintre temele puse în dezbateri cu acel prilej a fost aceea a meditării asupra relației dintre cult și cultură în societatea românească contemporană.

PROF. UNIV. DR. RADU CARP,
Facultatea de Științe Politice,
Universitatea din București

Libertatea de exprimare, libertatea religioasă și dreptul la viață din perspectiva moștenirii religioase a Europei și a garantării drepturilor omului

Am reflectat îndelung asupra a ceea ce s-a întâmplat în ultimele zile în Franța. Am încercat să înțeleg ce stă la originea intensității emoției care a cuprins întreaga omenire. Atentate teroriste au loc, din păcate, de foarte multă vreme, în foarte multe țări, pe toate continentele (Australia era până de curând excepția...). Motivele atentatelor sunt extrem de diverse. Totuși, atentatul terorist împotriva redacției *Charlie Hebdo*, urmat de carnagiul din magazinul kosher din Paris, au suscitât mai multă emoție decât toate atentatele teroriste la un loc, milioane de oameni protestând împotriva unor astfel de acțiuni.

Motivul pentru care emoția a fost de o intensitate ieșită din comun este acela că, ceea ce s-a întâmplat, contrazice felul multora de reprezentare a lumii în care trăim. Creștinii se raportează la Decalog ca la un tot unitar: poți respecta sau, dimpotrivă, ignora, toate poruncile, nu numai o parte din ele. Evenimentele din Franța reprezintă punerea în opoziție a două porunci:

«Să nu-ți faci chip cioplit și nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ.

Să nu te închini lor, și nici să le slujești» (Ieș. 20, 4-5).

«Să nu ucizi» (Ieș. 20, 13).

Rareori se întâmplă ca două porunci să intre în contradicție atât de evident ca în cazul tragicelor evenimente din Franța. Nu există grad de comparație între încălcarea unei porunci sau a alteia, din cele zece. Orice încălcare este la fel de gravă. Icoanele nu cad sub incidența celei de-a doua porunci, întrucât ceea ce se venerază este persoana și nu obiectul în sine.

În general, nu putem aprecia dacă cineva a încălcat o poruncă sau alta, decât în cazuri evidente (a ucide, a fura, etc.). În alte cazuri, limita între păcat și virtute este mult mai fluidă. Nimeni nu este îndreptățit să încalce porunca de a nu ucide, pentru că i se pare că o altă persoană a încălcat vreo poruncă din Decalog.

Dacă suntem pregătiți să acceptăm cu adevărat libertatea religioasă, atunci trebuie înțeles că orice ar putea să lezeze religia unei persoane ar trebui să poată fi exprimat liber, însă cu o singură constrângere: cea a propriei conștiințe etice.

Dreptul la viață trebuie protejat indiferent de circumstanțe, în orice moment al vieții, de la concepție până la final, inclusiv, și, mai ales, atunci când este pus sub semnul întrebării de către persoane care înțeleg foarte superficial articlarea propriului destin.

Prin urmare, libertatea de exprimare nu este absolută. Limita ei este lezarea sentimentelor profunde ale altor persoane. În schimb, dreptul la viață este absolut. Caracterul celor două drepturi, în mod poate surprinzător pentru unii, împrumută astfel caracterul poruncilor, care constituie originea lor.

Faptul că libertatea de exprimare nu este absolută rezultă chiar din modul în care acest drept este garantat în Convenția Europeană a Drepturilor Omului (art. 10):

«1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Pre-

zentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești».

Pe baza acestor prevederi, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și-a dezvoltat propria sa jurisprudență.

Dacă autoritățile franceze ar fi aplicat această înțelegere a drepturilor omului și în cazul *Charlie Hebdo*, poate că astăzi, caricaturistii acestei publicații ar fi fost în viață.

Curtea s-a confruntat în mai multe cazuri în care libertatea de exprimare, garantată de art. 10, a intrat în coliziune cu libertatea religioasă, garantată de art. 9. În 1982, într-un caz, care a fost până la urmă amiabil între părți, fără a mai fi nevoie de intervenția Curții, Comisia Europeană a Drepturilor Omului a ajuns la concluzia că există «dreptul cetățenilor de a nu fi afectați în ceea ce privește sentimentele lor religioase» (*Gay News Ltd și Lemon c. Regatul Unit*). Într-un alt caz, *Otto Preminger Institut c. Austria* (1994), autoritățile austriece au interzis difuzarea, în regiunea Tirol, predominant catolică, a unui film considerat blasfemator la adresa creștinismului, *Das Liebeskonzil*. Curtea a dat dreptate autorităților austriece, considerând că acțiunea acestora «are un scop legitim, protecția dreptului altora, în particular, dreptul la respectul sentimentului religioase». Mai mult, Curtea a considerat, în acest caz că «modul în care credințele și doctrinele religioase sunt opuse și negate este o chestiune care poate angaja responsabilitatea statului... de a asigura exercitarea pașnică a drepturilor garantate, potrivit art. 9, celor care au aceste credințe și doctrine».

Cu alte cuvinte, un stat are nu numai obligația de a asigura protecția libertății religioase, dar are și datoria de a interveni atunci când sentimentele religioase ale unei persoane sau ale unui grup de persoane sunt lezate. Autoritățile franceze ar fi putut interveni preventiv, nu prin

cenzură, ci prin inițierea unor dezbateri publice, privind felul în care unele persoane, aparținând unor religii, consideră că le sunt lezate sentimentele, aducând la aceeași masă caricaturistii și aceste persoane. Dialogul însă nu a fost încurajat, s-a preferat să se ignore faptul că există o obligație a statului în acest sens, așa cum este definită chiar de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cazul *Wingrove c. Regatul Unit* din 1997, în care autoritățile britanice au refuzat să difuzeze filmul *Visions of Ecstasy*, considerat a fi blasfemator la adresa creștinilor, a avut același deznodământ la CEDO ca și precedentul: acest refuz a fost considerat legitim.

Interesant este că autoritățile franceze nu ar fi trebuit nici măcar să se raporteze la jurisprudența CEDO în materie, ci ar fi trebuit doar să aplice o prevedere din Legea

asupra libertății presei, care datează din 29 iulie 1881, și care este în vigoare. Potrivit art. 32 al acestei legi, modificat relativ recent, prin Legea nr. 2012/954, din 6 august 2012, «defăimarea contra unei persoane sau grup de persoane, pe baza apartenenței la o religie» se pedepsește cu 1 an închisoare sau 45.000 de euro amendă. Desigur, cei care s-au considerat lezați în sentimentele lor religioase, prin publicarea caricaturilor din *Charlie Hebdo*, puteau să se adreseze justiției franceze, puteau să ceară aplicarea Legii asupra libertății presei, puteau să invoce jurisprudența CEDO. Ar fi avut, mai mult ca sigur, câștig de cauză. Publicația nu ar fi fost supusă cenzurii, dar ar fi putut să primească o amendă, chiar simbolică. Un asemenea caz

ar fi ajutat, pe viitor, la gestionarea dificilei relații dintre libertatea de exprimare și libertatea religioasă, mai ales într-un stat laic cum este Franța. Teroriștii nu au recurs însă la mijloace democratice. Au comis mai multe crime care nu pot fi justificate în nicio circumstanță.

Ce s-ar fi întâmplat în România, dacă ar fi apărut o situație similară celei din Franța? Legea privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor nr. 489/2006 prevede la art. 13, alin. 2:

«În România sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă, precum și ofensa publică adusă simbolurilor religioase».

Nu există însă sancțiuni atașate acestei interdicții. Autoritățile române nu ar fi putut interveni practic în niciun fel, într-o situație similară. Simpla existență a unui text de lege nu asigură aplicarea acelei legi, dacă nu există sancțiuni. Aceasta nu înseamnă însă că ar fi oportun să existe asemenea sancțiuni. Mult mai indicată este înțelegerea adecvată a relației dintre libertatea de exprimare și libertatea religioasă.

Libertatea religioasă și libertatea de exprimare trebuie garantate, dar nu sunt drepturi absolute, dreptul la viață este inalienabil. Aceasta este moștenirea religioasă a Europei care poate oferi fundamentul înțelegerii între cetățeni, indiferent că sunt adepți ai islamului, ai creștinismului sau, pur și simplu, nu înțeleg să se revendice de la valorile religioase, însă au disponibilitate în direcția dialogului și a coexistenței pașnice în cadrul comunităților din care fac parte.

RADU VANCU

Preotul contemporan. Portret desenat cu mână de poet

Rândurile care urmează sunt ale unui poet care, întrebat cum ar trebui să arate un preot astăzi, a încercat să schițeze un portret ideal, pe cât îi stătea în putință să și-l imagineze. E, așadar, un portret desenat cu mână de poet; cer, așadar, îngăduință pentru acele locuri în care mâna mi-a tremurat.

Înainte de toate, să facem ceva teorie. Puțină, dar necesară.

În măsura în care „dezvrăjirea lumii” a fost un proiect central al modernității, e evident că azi modernitatea a eșuat, și din acest punct de vedere. Nu numai că lumea nu s-a dezvrăjit complet, ci asistăm azi la un proces de revrăjire a ei; altfel spus, exilat la periferie pentru o bună bucată de vreme (pe care ne-am obișnuit s-o numim „modernitate”), sacral se întoarce azi în forță. E constatarea unor filosofi și sociologi de vârf din ultimii cincisprezece ani – mă gândesc, înainte de toate, la Jean Baudrillard (în *Mot de passe*, 2000) și Gilles Lipovetsky (în *Le bonheur paradoxal. Essai sur la société d'hyperconsommation*, 2006; precum și în *L'Occident mondialisé: Controverse sur la culture planétaire*, 2010). Însă e vorba de un sacru fără prea mult *mysterium tremendum* în el, lipsit de forța fascinatorie și numinoasă descrisă cândva de Rudolf Otto; sacral vremurilor noastre este unul hibrid, amalgamat, compus din rudimente de creștinism, esoterisme vulgarizate, fragmente din doctrine mistice orientale, superstiții de toată mână (de la astrologie și numerologie la Tarot), frânturi de psihanaliză timpurie etc. E, în fond, greu să numești acest galimatias „sacru”; dar, pe de altă parte, aceste remanente de misticism difuz și jos sunt cât se poate de active, și definesc modul de a se situa în lume al omului de azi. Ele sunt demonstrația cea mai limpede că „dezvrăjirea lumii” a eșuat și că funcția sacralului e încă activă în om – chiar dacă la modul acesta involuat.

De asemenea, în măsura în care „gândirea slabă” a fost un proiect central al postmodernității, e cât se poate de limpede că și aceasta a eșuat. De la Turnurile Gemene la Charlie Hebdo, istoria nu încetează să-l pună într-o lumină ridicolă pe bietul Fukuyama. Nu numai că istoria nu s-a sfârșit; nu numai că globalizarea nu întinde deasupra Terrei vălul pâlpăitor al toleranței; cu totul dimpotrivă, o nouă istorie începe, în care gândirea e încă tare, gata să însângereze oricând lumea în numele ideilor.

Găsesc că nu e o simplă coincidență faptul că noul război terorist e strict contemporan cu recrudescența acestui sacru vulgarizat; am convingerea că această exacerbare a funcției sacralului alimentează fundamentalismul religios.

Așa încât orice discuție despre rolul Bisericii și al preotului azi trebuie să plece de la această evidență: funcția sacralului e încă activă în om; însă activitatea ei se produce într-un mod mult diferit de acela descris de Otto, sau de C.S. Lewis, sau de marii hermeneuți ai sacralului din secolul trecut. Manifest într-un real tot mai fantasmatic, acest „sacru psihologizat”, cum îl numește cineva, e mult mai lesne volatil și inflamabil – și, implicit, mai predispus la reacții extreme.

Văd, prin urmare, preotul ca pe un tehnician al acestei noi funcții a sacralului. Unul care să știe, pe de o parte, cum să o activeze, cum să o purifice, cum să o curețe de rudimentele inutile ori chiar dăunătoare; și, pe de altă parte, să aibă tactul de a nu o inflama nicicând, de a nu o face reactivă prin violență la alte forme ale sacralului.

Lăsând teoria la o parte, iată cum văd eu că ar trebui să fie preotul adaptat vremurilor pe care le trăim (las la o parte condiția *sine qua non* a credinței – aceasta este presupusă și subînțeleasă din capul locului):

1. Tipul lui de creștinism trebuie să fie acela voios al lui Steinhardt; nimic din cele sublunare nu trebuie să fie

în măsură să-l cufunde în deprimare și acedie. Există în *Jurnalul fericirii* acea scenă teribilă în care tineta cu excremente se varsă, iar Steinhardt și preotul cu care făceau împreună corvoada aceasta sunt nevoiți să adune fecalele cu mâinile goale și să le vâre înapoi în recipient. Ei bine, această scenă în principiu respingătoare li se pare de un comic irezistibil – și cei doi deținuți râd în hohote, sub privirile uluite ale gardienilor. Iată, pe viu, forța de transfigurare a acestui „creștinism voios”: face orice scenă, oricât de repulsivă sau de macabră, înveselitoare. Duce voia bună în miezul oricărui infern. Sunt absolut sigur că Steinhardt ar fi fost perfect adaptat pentru Evul Media, pentru apocalipsul mediatic pe care-l trăim; un creștin adaptat infernului din Gulagul românesc s-ar fi adaptat cu cea mai mare ușurință și apocalipsei vesele pe care o trăim.

2. Gândirea lui creștină cred că trebuie să fie înrâtă de îngăduitoare, încât să admită posibilitatea ecumenismului. Sunt, în această privință, un admirator al Papilor Ioan Paul II și Francisc; și, dacă ei au putut găsi atâtea resurse de iubire încât să predice ecumenismul, ba chiar să-l și practice, nu văd de ce un preot ortodox nu ar găsi aceleași resurse ale aceleiași iubiri. Am fost deseori neplăcut surprins să văd cum prelați cu o gândire teologică extraordinară de bine articulată nu reușeau să vadă că sectarismul lor strict catolicist sau strict ortodoxist le diminuează forța de transmitere a mesajului. Mă gândesc la gânditori de mare forță, precum Papa Benedict sau mitropolitul Bartolomeu Anania; câtă forță de persuasiune și de difuziune ar fi câștigat în plus gândirea lor extraordinară, dacă ar fi lăsat s-o anime vehiculul iubirii ecumenice!

3. Tocmai în virtutea acestui ecumenism, preotul de azi ar trebui să ia de la marile diviziuni pluriseculare ale creștinismului ceea ce are fiecare mai bun: de la ortodoxie caracterul rugător al Bisericii, de la catolicism atenția necurmată la social, iar de la protestantism cultul responsabilității individuale. Ba ar mai putea învăța chiar și de la mai micile culte neoprotestante – al căror țesut social e mult mai strâns, iar practicile întrajutorării și atenția la celălalt sunt de asemenea sporite.

4. În sfârșit, preotul nostru nu ar trebui să confunde disciplina bisericească cu disciplina militară; când un mirean vorbește cu un preot despre neajunsurile și defectele Bisericii Ortodoxe, primește, în cel mai bun caz, o ridicare neputincioasă din umeri – care vrea să spună: „Așa e, știu și eu că lucrurile acestea nu sunt în ordine, dar ce vrei de la mine, ce pot să fac eu?” Inutil de spus că acesta nu e o atitudine creștină; ba chiar dimpotrivă. Creștinul nostru voios și ecumenic trebuie să aibă forța de a mărturisi adevărul despre toate ale lumii – deci și despre propria Biserică. Spus simplu: trebuie să aibă și facultatea gândirii critice, și disponibilitatea exercitării acestei facultăți.

E, firește, un portret ideal. Se prea poate să nu fi existat decât un singur astfel de creștin ideal, iar El să fi murit pe cruce – ca să parafrarez un filozof pe care prelații creștini îl privesc de regulă cu mefiență (dar de a cărui doctrină un teolog de talia lui Christos Yannaras își leagă speranțele renașterii contemporane a gândirii creștine, în *Heidegger și Areopagitul*; e vorba, firește, despre Friedrich Nietzsche). Însă aceasta nu înseamnă că nu am cunoscut preoți apropiați de acest model ideal; sunt puțini, dar există. La acești preoți puțini și admirabili m-am și gândit, de altfel, atunci când am schițat portretul-robot de mai sus. Ei chiar există; și sunt chiar ai Bisericii de azi. E unul dintre cele mai tonice adevăruri pe care le știu. Simpla lor existență îmi spune că nu e totul pierdut.

Ou-topos, Topos, Eu-topos (I)

Acum aproape un an, în martie 2014, lansam, în premieră în România, volumul *Athos. Arhitectură și Spațiu Sacru*, reunind fotografii care explorează relația între arhitectură și spațiu sacru la Athos, precum și texte deopotrivă istorice și mărturisitoare despre locurile prin care am trecut în Sfântul Munte. Fotografiiile acelea sunt o sumă de cadre-stări care spun o poveste despre sentimentul locului în lumea athonită și însumează, ca timpi de expunere o secundă de Lumină pe care albumul o dăruiește, invitând în egală măsură la documentare, emoție estetică, meditație și căutare de sens. Acele fotografii vorbesc însă și despre natura duală a spațiului și omului. Iată ce spune despre această lucrare Prof. Dr. Arh. Augustin Ioan: *Cartea este, în esență, un album fotografic care, cu mijloacele specifice culturii vizuale, însoțite de unghiul de plonjon personal, intim, în tema sacralului, oferă o perspectivă nouă asupra temei vizitelor în Grădina Maicii Domnului, cea primă. [...] Teofil Mihăilescu nu ne vorbește doar despre modul așezării în peisaj, ci și despre arhitecturile atât de speciale ale muntelui sfânt, cele care, se conjugă în a oferi nu numai locuri exterioare, ci și topoi interiori.*

În acest context, mărturisirea mea va fi despre aceste stări-locuri interioare, acești *topoi* interiori de care vorbea profesorul Ioan, față cu locurile-stări parcurse/trăite în universul sacru, întâmplător sau nu, și construit. O mărturisire, și-n fața lui Dumnezeu și-n fața oamenilor, implică acel tip de sinceritate totală și asumată, fără de care n-ar fi decât un simulacru. Doar așa sufletul se re-scrie, mintea se limpezește și trupul se despovărează. Și mă-ntreb în mine cum să fac față acestei mărturisiri legat de acest sensibil subiect al „stării” arhitecturii sacre? Din ce perspectivă? Pentru că fiecare dintre ipostazele în care mă aflu – român, ortodox, arhitect – își revendică propriul drept la mărturisire și sinceritate uneori refuzând „coabitarea”, iar lupta ideilor e mai aprigă decât lupta oamenilor, căci este fără loc (*ou-topos*) și dăinuie peste ei și peste timp.

Topos, însemnând *loc* deci implicând un referent spațial dual (în interiorul nostru și-n relație sau față cu exteriorul nostru), deopotrivă înseamnă *loc* și *stare*, locul stărilor și starea locurilor. Acesta ființează într-un interval la al cărui capăt se află *ou-topos* însemnând *fără loc*, iar la cel superior, *eu-topos* însemnând *loc bun*. Mă-ntreb: cum mi se construiește sufletul în acest interval și în raport cu spațiul construit/destinat/desemnat ca și *construitor*, *păstoritor* de suflet, anume spațiul sacru? Ce așteptări are sufletul meu față cu „casa” lui Dumnezeu în dipolul lume ortodoxă postbizantină – lume occidentală, catolică și „catedrală”? Cum îmi sunt alcătuiți acei *topoi* interiori până la care și dincolo de care spațiul pentru mine nu mai e și sacru?

Spațiul sacru este unul prin excelență desemnat, prin el făcându-se *ordo ab chaos*: ordine într-o lume a dez-ordinii. El mijlocește întâlnirea dintre om și divinitate și traduce în construit spațiile originare, biblice, mijlocitoare, arhetipale ale întâlnirii omului cu divinitatea: Muntele (ca *topos* exterior pentru Arca lui Noe, Tablele Legii date lui Moise, Isus singur pe munte) și Peștera (ca *topos* interior pentru rugăciune, introspecție, ca spațiu limitat fizic ce mijlocește ilimitarea sufletului). Această dihotomie/complementaritate se regăsește în arhitectura spațiului sacru, înțeles deopotrivă ca Munte (spațiul/volumul expus, exteriorul, *coața*, *extramuros*-ul, divinul revelat, arhitectura care tinde către divinitate, expirația, starea centrifugă) și Peștera (spațiul/volumul protejat, mormântul, pântecul mamei, interiorul, *conținutul*, *intramuros*-ul, arhitectura întoarsă spre în-lăuntrul, inspirația, starea centripetă), precum și-n metamorfoza bisericii care, devenind din martiră triumfală, a generat o dublă natură a lui Isus: Iisus-Om (recte spațiul bizantin/ortodox, cu biserica = casă = „peștera”, recte amintirea și păstrarea originii, semnul modestiei omului, unde limitarea spațială amplifică taina) și/versus Iisus-Rege (recte spațiul occidental/catolic, cu biserica = basilică = „munte” recte ignorarea și/sau uitarea originii, semnul bogăției comunității, unde amplificarea spațială diminuează taina).

Arh. Conf. Dr. Teofil MIHĂILESCU

Apologia unei „(sub)culturi a (supra)viețuirii”

Făcându-ne vorbitori în numele celor simpli, în numele celor cu care ne întâlnim în fiecare zi sau pe care îi vedem televizați în diferite ipostaze ce ar putea fi considerate nedemne sau chiar indecente, dând răspunsuri jenante la întrebări considerate, de marea noastră majoritate, relativ simple, trebuie să vorbim neapărat despre criză. De ce? Pentru că așa viețuiesc cei despre care vorbeam. În criză. Pentru ei, care permanentizează experiența limitei și a limitărilor ca pe o realitate perfect normală și cotidiană, nu există decât foarte puține posibilități de salvare. Și, totuși există.

Dar, am putea încerca să privim lucrurile puțin diferit. Abundența definițiilor care se referă la termenul de „cultură” lasă un oarecare loc asimilării terminologice între „cult” și „cultură”. Acest fapt ne oferă posibilitatea de a considera pe tot omul – dar, chiar pe tot omul – un om de cultură. Desigur, extrem de modestele sale producții culturale, dincolo de a se putea emite pretenția să fie găsite în cine știe ce rafturi sau vitrine impozante, constituie peisajul cu care am devenit atât de obișnuiți, încât am putea să-l denumim în mod banal (sub)cultură. În consecință, nefiind apt pentru marea și serioasa cultură sau pentru cultura în sensul propriu al cuvântului, omul obișnuit să-și ducă doar viața de la o zi la alta, omul care nu poate face altceva decât (sub)cultură, ar putea fi definit, în mod facil drept (sub)om, având parte, în consecință, de o existență (sub)umană.

Problema acestei rămăneri a (sub)umanului undeva la periferia existenței, a societății, a culturii, a civilizației este surmontată însă odată cu întrebarea referitoare la principala și chiar unica preocupare culturală a (sub)omului. Cu ce se ocupă, deci – în conformitate cu această definire, poate, pe nedrept generalizatoare a culturii – marea majoritate a „(sub)oamenilor de (sub)cultură” de azi? Cu (supra)viețuirea. Cum? Prin rugăciune. Prin cult. Prin constituirea acelor „gloate needucate”, care se înghesuie să primească o binecuvântare, un strop de agheazmă, să atingă un colț de raclă purtătoare de Sfinte Moaște. Așa știu ei să (supra)viețuiască. Împreunând mâini înăsprite de trudă, în rugăciune pentru vreun copil sau vreun nepot plecat la învățătură: să-și ia examenele, să-i meargă bine, să fie sănătos.

Se petrece aici o naturală – deși, bruscă și dintr-odată – schimbare de registru în plan existențial, în conformitate cu ceea ce considera William James a fi cea mai importantă descoperire a generației sale și anume, aceea că „ființele umane își pot schimba viața schimbându-și atitudinile” [Apud. Lou Marinoff, *Întrebări fundamentale*, trad. Din engleză

de Oana Zamfirache, Ed. Trei, București, 2013, p. 31]. Putem încerca și noi. Ceva îmi spune că s-ar putea să meargă. S-ar putea ca, dincolo de suprafețele poleite, dincolo de formulele culturale de succes ale cotidianului, dincolo de ofertantele afișe care anunță forfota evenimentelor culturale de tot felul, undeva, la subsidiar, prin ghetourile întunecate, se desfășoară (în Taină!?) – nu se produc! – creațiile unei (sub)culturi, o (sub)cultură a omului în general, o (sub)cultură a omului preocupat în permanență doar de un singur lucru și anume, de supraviețuirea sa și a propriei sale familii. Tocmai din acest motiv, această (sub)cultură devine dintr-odată o cultură autentică, o „cultură a (supra)viețuirii”, o cultură a supraviețuirii prin rugăciune.

Firește că ni se pare scandalos, inuman, revoltător și cu totul nepotrivit ca, într-o lume atât de supertehnologizată și de virtualizată cultural, să mai vorbească cineva despre educație religioasă în școli, despre cult, despre rugăciune, despre Biserică și Sfinte Moaște! Umanitatea cultă – formată, poate, tocmai din unii dintre cei pentru care se împreună, chiar în acest moment, în rugăciune acele mâini aspre ale celor ce trăiesc la stadiul de (sub)cultură – nu mai poate îngădui nicicum așa ceva. De bună seamă că trebuie făcut ceva. Dar, ce? Și, mai ales, cine?

Din păcate, se pare că răspunsul la toate întrebările grave, legate de soarta (sub)umanului – care nu poate să-și permită nimic altceva în afară de bucuria (supra)viețuirii prin rugăciune – par a nu mai putea fi date azi decât în categoriile (supra)omului – care, spre deosebire de cei din prima categorie amintită, își permite absolut orice, însă, nu se știe dacă va putea (supra)viețui. De ce? Deoarece superioritatea resimțită în sferele înalte ale culturii lasă loc, tot mai mult, temerilor legate de imposibilitatea de a mai dăinui.

Pricina acestor temeri este legată de pierderea credinței. Georges Florovski spunea în acest sens, încă din anii '50-'60 – dar, atât de actual pentru noi, cei de azi – că, „epoca noastră este mai mult decât orice o *epocă a necredinței* și, pentru acest, motiv o epocă a nesiguranței, confuziei și disperării. Există atât de mulți, în zilele noastre, care nu au nici o nădejde, fiindcă și-au pierdut orice fel de credință” [În *Creștinism și cultură*, volumul al doilea din colecția lucrărilor lui Georges Florovski, Compania publicistică Nordland, Belmont, Massachusetts, 1974, p. 7, accesat pe www.slideshare.net/andriuska76/02georges-florovski-crestinism-si...].

Situația descrisă are în sine ceva din ceea ce Mircea Vulcănescu numea „mântuirea prin cultură”. Cultura „mântuitoare” a omului modern sau post-modern este, con-

form lui Vulcănescu, responsabilă de faptul că, „funcțional, omul de azi, ca și omul de la începutul timpurilor moderne, ca și Adam, e amenințat, în primul rând, de propriul lui succes” [În colecția intitulată *Creștinul în lumea modernă. Răul veacului și criza Bisericii*, Ed. „Cuvântul ortodox”, București, 2013, p. 70 și 68].

O întrebare oportună, din acest punct de vedere, ni s-ar părea a fi aceea dacă reușește cultura acestei epoci lipsite de credință în care trăim să ne învețe să (supra)viețuim. Întrebarea ni se pare cu atât mai legitimă cu cât, așa cum afirma Paul Evdokimov, „cultura nu are o evoluție infinită, deoarece ea nu reprezintă un scop în sine: odată obiectivată, cultura devine un sistem de constrângere și, oricum, problema ei este insolubilă, atâta vreme cât rămâne închisă în propriile ei margini” [La Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad., prefață și note de Teodor Baconsky, Ed. Anastasia, București, 2009, p. 113]. În aceste condiții, cum ar fi posibilă supraviețuirea culturii? Sau dacă este posibilă, nu cumva tocmai această supraviețuire a unei culturi fără credință, ne va închide orice perspectivă de a ieși vreodată din criză?

Pentru a nu extinde foarte mult limitele textului nostru, am putea spune simplu că, (supra)viețuirea culturii în criza pe care o traversăm (fără a-l pierde, totuși, pe om) o vedem în contextul în care cultura și, poate, chiar societatea, ar reuși să devină sau să re-devină rugătoare. „De fapt, creștinismul a intrat în lume, spune Georges Florovski, tocmai într-una din cele mai critice perioade ale istoriei, la momentul unei crize a culturii. Criza a fost rezolvată, în cele din urmă, prin creația culturii creștine, indiferent cât de nestabilă și ambiguă s-a dovedit a fi această cultură, la rândul său, pe tot parcursul realizării sale” [Georges Florovski, loc. cit., p. 12].

Astfel, printr-o cultură misionară proprie – o cultură a celor ce (supra)viețuiesc prin rugăciune – Biserica poate realiza, în permanență, o referire a cultului la cultură și a culturii la cult, această apropiere dintre cult și cultură determinând, în cele din urmă, cultura să „reconstituie cu propriile mijloace *liturgia cosmică* – adică preludiul terestru al doxologiei cerești”, demonstrând, prin aceasta, că „până și lucrurile (și persoanele, n.n.) cele mai simple corespund unui scop precis”. Astfel, se poate înțelege de către oricine, că totul este icoană, asemănare, participare la o economie sau, dacă dorim, la o cultură comună tuturor, care este iconomia/cultura mântuirii [Paul Evdokimov, op. cit., p. 106 și 108].

Pr. Vasile GAFTON

Sfântul Ioan Gură de Aur, contemporanul nostru

Proclamarea, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a anului 2015 ca „Anul omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi, și Anul comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor păstori de suflute din eparhii” este un foarte bun prilej pentru a medita asupra problemelor de ordin pastoral, din omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur. În acest sens, rubrica aceasta își propune să readucă în actualitate anumite chestiuni pastorale din viața Sfântului Ioan Gură de Aur, ca preot în Antiohia (386-397), pe care le regăsim în omiliile la marile sărbători și în cuvântările rostite în cinstea unor sfinți.

Pentru luna ianuarie, aș dori să propun **spre meditație** o situație cu care Sfântul Ioan Gură de Aur s-a confruntat, o situație care își păstrează actualitatea pastorală după mai bine de XVII secole. Este vorba de prezența creștinilor la biserică doar cu ocazia marilor sărbători [Problematica aceasta mai este prezentată și în prima omilie la Rusalii a Sfântului Ioan Gură de Aur (CPG 4343.1). Recent, Nathalie Rambault a dovedit că cea de-a doua omilie la Rusalii (CPG 4343.2) a fost compusă în mod intenționat sub numele Sfântului Ioan Gură de Aur, în sec. VII, textul constituindu-se din fragmente autentice hrisostomice cunoscute, fragmente inedite și citări ale compilatorilor. A se vedea: Jean

Chrysostome, *Homélies sur la Résurrection, l'Ascension et la Pentecôte*, tome II, (SC 562), introd., texte critique, trad., notes et index par Nathalie Rambault, Éditions, du Cerf, Paris, 2014, p. 267-274].

În omilia rostită cu ocazia praznicului Botezului Domnului [CPG 4335, PG 49, 363-372. Trad. rom. Sf. Ioan Hrisostom, *Cuvântări la Praznice Împărătești*, col. „Izvoarele Ortodoxiei” 5, trad. pr. D. Fecioru, București, 1942, p. 41-58. Pentru realizarea acestui scurt material am folosit traducerea părintelui D. Fecioru, intervenind acolo unde am considerat că se impune o traducere mai exactă] în anul 387 [Dată indicată de importanți editori ai operei hrisostomice, istorici și patrologi. Pentru detalii, a se vedea rubrica pentru indicativul CPG 4335 în tabelul oferit de Wendy Mayer în: *The Homilies of St John Chrysostom – Provenance. Reshaping the foundations* (Orientalia Christiana Analecta 273), Rome: Pontificium Institutum Orientalium Studiorum, 2005, p. 261], Sfântul Ioan Gură de Aur își exprimă „durerea” [odynē] la gândul că „după trecerea sărbătorii, mulțimea aceasta va pleca din nou”. Durerea lui suflutească este legată

(continuare în p. 8)

Pr. Dr. Radu GÂRBACEA

Sfântul Ioan Gură de Aur, contemporanul nostru

(urmare din p. 8)

de faptul că „Biserica, care a născut atâția fii, nu poate să se bucure de ei la fiecare adunare [synaxis] [Aici termenul de „adunare” [synaxis] desemnează, potrivit lui G.W.H. Lampe, comunitatea adunată pentru a celebra Euharistia sau Liturghia. Cf. G.W.H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1961, p. 1302], ci numai la sărbătoare/praznic [en heortē]”. Tristețea Sfântului Ioan Hrisostom este cauzată de întâlnirea cu credincioșii săi în biserică o dată sau de două ori, într-un an întreg. Venirea credincioșilor la biserică, așa cum spune Sfântul Ioan, ar trebui să fie una continuă. Faptul că el nu se referă la o prezență zilnică în biserică, ci la participarea la săvârșirea Sfintei Liturghii în zi de duminică, este indicat în continuarea cuvântului său, Sfântul Ioan vorbind despre modul în care Dumnezeu a împărțit cele șapte zile ale săptămânii. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că „Dumnezeu le-a împărțit [zilele săptămânii, n.n] cu noi; și nu și-a luat cea mai mare parte și nici nu ne-a dat-o nouă pe cea mai mică; mai mult încă, nici nu le-a împărțit în mod egal: n-a luat El trei zile și ți-a dat ție trei zile, ci ție ți-a dat șase zile, iar Lui i-a rămas o zi [s.n]”. Această zi, „sfântită și afirosită ascultării cuvintelor dumnezeiești”, nu ar trebui petrecută cu grijile lumești. Dar, nici măcar această unică zi din săptămână, omul nu o dedică în totalitate lui Dumnezeu, ci, așa cum atrage atenția autorul omiliei, numai „două ceasuri”.

Sfântul Ioan Gură de Aur are în vedere implicațiile pe care le are prezența la biserică doar cu ocazia marilor sărbători. O primă problemă este legată de imposibilitatea păstorului de a-i învăța pe credincioși „din cele de trebuință”, dacă ei vin la biserică o dată sau de două ori pe an. Învățătura despre suflet, despre trup, despre nemurire, despre împărăția cerurilor și multe altele „trebuie”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „știute de creștini”. Dar, frecventarea bisericii o singură dată pe an și atunci „fără luare aminte, ci și pentru obiceiul sărbătorii și nu pentru evlavie sufletului” nu poate aduce creștinului cunoașterea adevărului de credință. Mai mult decât atât, „trândăvia”, care este cauza frecventării bisericii doar la anumite sărbători, este un obstacol în efortul creștinului de a fi plăcut lui Dumnezeu și în vederea dobândirii celor cerești.

În al doilea rând, lipsind de la biserică, creștinii se lipsesc de liniștea pe care Biserica, „limanul duhovnicesc al sufletelor”, o oferă. În biserică, „mânia nu supără, pofta nu arde, invidia nu roade, deznădejdea nu bântuie, dragostea slavei deșarte nu corupe”, pentru că Biserica le potolește pe toate acestea, „introducând în suflet, prin auzul fiecăruia, ca o dumnezeiască cântare, auzirea dumnezeieștilor Scripturi și adormind aceste patimi necugetate”.

Din cele prezentate mai sus, putem vedea că frecventarea bisericii în zilele de duminică și sărbătoare are implicații deosebite atât în plan pastoral, cât și duhovnicesc. Prezența la biserică a unora dintre creștini doar cu prilejul anumitor sărbători, îl privează pe păstorul de suflete de bucuria de a fi împreună cu toți membrii comunității în fiecare duminică, la celebrarea euharistică, și de posibilitatea organizării cuvântărilor sale în așa manieră, încât să-i poată învăța cât mai multe din adevărurile de credință. Nefrecventarea bisericii este, deopotrivă, o mare păgubire pentru creștini, lipsindu-i, pe cei ce nu sunt în biserică, de liniștea sufletească pe care biserica o oferă.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR despre citirea Sfintei Scripturi în familie

În acest an comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur, *Telegraful român* propune cititorilor săi scurte texte cu relevanță pastorală și misionară din opera acestuia, alese și explicate de către Pr. Conf. Dr. Daniel Buda

„De multe ori aud oamenii spunând: «câtă vreme suntem prezenți (în biserică) și ascultăm predica, suntem pocăiți; însă abia că ajungem afară și suntem alții; focul râvnei ni se stinge.» Ce să facem ca să nu se mai întâmple asta? Să căutăm motivele acestei schimbări! Din ce pricină se petrece în noi o schimbare atât de mare? Aceasta vine din faptul că nu trăim așa cum ar trebui și pentru că avem legături cu oameni răi. N-ar trebui ca, după ce plecăm de la biserică, să ne ocupăm cu lucruri care n-au nicio legătură cu Biserica, ci, îndată ce ajungem acasă, să luăm în mâini Sfintele Scripturi, să chemăm în ajutorul nostru soția și copiii și să le împărtășim și lor cele spuse la biserică și numai după aceea să ne apucăm de treabă. Dacă atunci când ieși de la baie nu te duci în piață, ca nu cumva cele din piață să îți strice buna dispoziție pe care o ai în urma băii, cu atât mai mult trebuie să faci așa când ieși de la biserică. Dar noi facem tocmai dimpotrivă, și astfel pierdem totul. Nu au prins bine rădăcini în sufletul nostru folosul celor spuse la predică, că furia cea mare a treburilor lumești se năpustește peste noi și târăște cu ea toate cele auzite în biserică. Ca să nu se întâmple asta, după ce pleci de la biserică, nu fă altă treabă mai de neapărată trebuință, decât repetarea celor spuse în biserică. Ar fi cu totul lipsit de judecată să dăm treburilor lumești cinci sau șase zile, iar celor duhovnicești nici măcar o zi, sau, mai bine spus, nici o mică parte din zi. Ca să nu se întâmple asta, să ne punem o lege de netrecut, o lege nouă, soțiilor noastre, copiilor noștri. Să ațierosim și o zi întreagă din săptămână predicii și celor auzite la biserică. Așa vom prinde mai ușor cele ce se vor mai spune; oboseala va fi mai mică, iar câștigul vostru mai mare, pentru că, având în minte predicile de mai înainte, înțelegeți cele ce am să vă mai spun. Și nu puțin ajută înțelegerea celor spuse la buna cunoaștere a șirului de idei din predicile mele. Dar pentru că nu-i cu puțină să vă explic totul într-o singură zi, trebuie ca voi, ajutați de memorie, să faceți din șirul de predici rostite, timp de mai multe zile, o salbă, pe care să o puneți în jurul sufletului vostru în așa fel încât toată Scriptura să se înfățișeze ca un întreg. Aducându-ne dar aminte de cele spuse în predica de mai înainte, să începem tâlcuirea versetelor după cum urmează ...” (traducere preluată din Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, trad., introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1994, p. 66-67 și modificată pe baza comparării cu o traducere germană și textul original grecesc).

În această predică, Sfântul Ioan Gură de Aur abordează o problemă pastorală perenă: unii credincioși, după ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu în biserică, precum și predica rostită pe marginea acestuia, se pocăiesc și se umplu de râvnă spre cele bune, însă unii dintre aceștia, după ce părăsesc sfântul locaș, uită de acestea. Împotriva acestei schimbări atât de mari, de la râvnă și pocăință, la nepăsare și uitare, Sfântul Ioan propune ca, după slujba de la biserică, credinciosul să meargă acasă și să citească Sfânta Scriptură, împreună cu soția și copiii, și abia apoi să se apuce de alte treburile lumești. Acest îndemn, făcut de Sfântul Ioan într-o predică din seria dedicată explicării Evangheliei după Matei (rostită la Antiohia, foarte probabil în anul 390, când Sfântul Ioan era preot), scoate în evidență mai multe aspecte, de natură istorică și pastorală. Textul citat mai sus este o dovadă că Sfinții Părinți au încurajat citirea Sfintelor Scripturi în familie. Faimosul teolog german protestant, Adolf von Harnack, care a formulat mai multe observații critice asupra istoriei Bisericii vechi, a arătat admirație pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, numindu-l „omul Bibliei”,

printre altele și pentru acest îndemn. De asemenea, acest text este o dovadă că cel puțin în Răsărit, în perioada secolelor IV-V, creștinii aveau un contact nemijlocit cu Scripturile, iar acuzația formulată în mod general de unii, că oamenii Bisericii ar fi ținut departe Sfintele Scripturi de poporul credincios, este infirmată de acest îndemn al Sfântului Ioan. De asemenea, este realist să presupunem că, de vreme ce acest îndemn le-a fost adresat credincioșilor antiohieni, mulți dintre ei posedau acasă copii ale Sfintelor Scripturi, altfel, propunerea de a citi Scripturile cu familia acasă nu ar fi avut acoperire în realitate, or știm că atunci când era vorba de a propune soluții pastorale concrete credincioșilor, Sfântul Ioan era deosebit de realist. Faptul că, din contextul textului citat mai sus, deducem că Sfântul Ioan se adresează doar bărbaților să inițieze lecturile particulare ale Sfintelor Scripturi, nu înseamnă că la biserică nu erau prezenți și femeile și copiii. Din alte omilii ale Sfântului Ioan, rezultă clar că la slujbele unde predica Sfântul Ioan erau prezenți bărbați și femeile de toate vârstele, precum și copii. Aici el se adresează bărbaților, în calitatea lor de capi ai familiilor, așa cum este aceasta înțeleasă în conceptul creștin al familiei, dar și în cel (greco-)roman de *pater familias*. Tatăl familiei era responsabil de starea spirituală și materială a familiei sale. Astfel, Sfântul Ioan propune adunarea, în jurul textului Scripturilor, a „miciei Biserici” care este familia, după ce a avut loc adunarea „marii Biserici” în jurul Scripturii și a jertfei euharistice, care este comunitatea credincioșilor. Familia, „mica Biserică” se poate constitui doar ca o prelungire a „marii Biserici”. De asemenea, interpretarea și înțelegerea Sfintelor Scripturi trebuie să aibă loc în lumina a ceea ce s-a auzit la predică. Numai așa, înțelegerea Scripturilor în mediul domestic rămâne profund eclezială și este ferită de interpretări eronate.

Vedem că Sfântul Ioan investește multă energie să-i convingă pe credincioșii săi să adopte o astfel de practică a citirii Scripturilor acasă, în familie, după slujbele liturgice, astfel încât aceasta să devină „lege.” În acest sens, el folosește îndemnuri care să-i sensibilizeze pe credincioși, le descrie beneficiile spirituale ce vor decurge din practica propusă, și recurge la un exemplu luat din viața cotidiană care arată că nimeni din cei înțelepți și raționali nu vor trece brusc de la o stare care aduce liniște la una deconfortantă. Exemplul folosit de Sfântul Ioan este pe cât de simplu, pe atât de relevant pentru auditoriul său: nimeni nu va ieși de la baie (este vorba de baia publică, unde, prin diferite metode, se urmărea mai ales relaxarea) și va merge direct în piață, loc asociat cu praful și gălăgia, în marile orașe din vremea Sfântului Ioan. La fel, credinciosul înțelept nu va ieși de la biserică în ziua de duminică spre a se adânci imediat în cele ale lumii, ci va avea grijă ca, prin lectură biblică, reflecție și rugăciune, cuvântul lui Dumnezeu să prindă rădăcini în inima sa și a familiei sale.

În final, Sfântul Ioan îi încurajează pe credincioși să aibă în vedere șirul predicilor pe care le-au auzit la biserică și să facă conexiuni între ele. Acest îndemn este adresat întrucât Sfântul Ioan a propus credincioșilor săi o serie de omilii care interpretau Sfânta Evanghelie după Matei și care aveau o coerență evidentă. Urmând exemplul Sfântului Ioan, preoții ar putea astăzi să propună credincioșilor serii de predici, fie pe marginea unei cărți biblice anume, fie a unei teme doctrinare, etice sau pastoral-sociale, care să aibă o coerență pe care credincioșii ar putea-o urmări la biserică și aprofunda acasă prin lecturi biblice.

**Pr. Conf. Dr. Daniel BUDA,
Sibiu/Geneva**

Misiunea Bisericii Ortodoxe, ieri și azi

Considerații preliminare

Pentru teologii ortodocși, Biserica adevărată a lui Hristos nu este alta decât Biserica Ortodoxă. Plenitudinea acesteia face, așadar, superfluă întrebarea: îi lipsește ceva Ortodoxiei? Răspunsul nu poate fi decât unul negativ. Și totuși...

Într-un studiu publicat recent, un autor făcea o comparație mai puțin obișnuită, asemănând spațiul ortodox cu imaginea cunoscută din Iezechiel cap. 37, unde se vorbește despre un „câmp plin de oase omenești” (vezi Ch.D.L. Johnson 2014:811-840). Sunt trecute aici în revistă diverse opinii ale unor autori occidentali care, mai ales în secolul al XIX-lea, au considerat că Biserica Ortodoxă Răsăritenă sunt „moarte, decăzute, decrepite”, de unde și necesitatea ca ele să fie reînsuflețite. Aceste voci, având ca principal reprezentat pe Adolf von Harnack (1851-1930), sugerau că Răsăritul creștin s-ar afla într-o stare de „putrefacție, sterilitate și barbarism” – adică într-un stadiu de corupție, deopotrivă în doctrină, slujire liturgică și stare morală – din care ar fi putut să fie salvată doar prin intervenția „puterilor apusene” (A. von Harnack 1898:25).

Această atitudine s-a propagat însă până în trecutul recent. Într-adevăr, după căderea regimurilor comuniste atee din principalele țări majoritar ortodoxe din sud-estul Europei, acestea au fost invadate de misionarii din diverse denominațiuni creștine, care plecau de la aceeași premisă: teritoriul din Europa de sud-est, în general, și din România, în special, reprezintă un spațiu ce necesită „re-evangelizarea”; chiar dacă sunt botezați și cunosc cuvântul Evangheliei lui Iisus Hristos, apartenența la credința ortodoxă i-ar face pe locuitorii acestui teritoriu să nu fie creștini „cu adevărat”. În mod cert, o astfel de concepție încearcă să șteargă cu buretele secole întregi de tradiție creștină vie, care merge înapoi până în perioada apostolică...

Rămâne totuși întrebarea: în ce ar consta „lipsurile” Ortodoxiei? Lista pare să ne aducă înaintea aceeași imagine – a unei Biserici ca Trup al lui Hristos, dar un trup care nu a înviat încă. Dacă Harnack a vorbit despre „sterilitate”, alți autori occidentali s-au referit la trăsături caracteristice ce formează o mixtură de tăcere, ignoranță, pasivitate, segregare, atemporalitate, lux, decadență și opoziție categorică față de valorile apusene. La rândul ei, teologia ortodoxă ar fi, în chip fundamental, nepreocupată de lege, societate și politică (un aspect asupra căruia vom reveni, mai în detaliu, într-un număr viitor). Mai concret, Ch. D.L. Johnson (2014:816) a identificat în zece imagini aceste „lipsuri” ale Ortodoxiei: 1) ca trup mort, 2) ca specimen neevaluat sau subevaluat, 3) ca relicvă statică sau anistorică a trecutului, 4) ca o monstruoasă corcitură, 5) ca rivală a ne-creștinilor în ce privește barbaria, 6) ca victimă pasivă și neajutorată a opresiunii și inerției, 7) ca exponat bătător la ochi, 8) ca civilizată în mod superficial, dar rămânând, în esență, orientală, 9) ca trofeu misionar și 10) ca un corectiv pentru greșeli percepute în creștinismul apusean.

În mod cert, aceste imagini puțin măgulitoare sunt de-a dreptul supărătoare pentru ortodocși și, prin însăși radicalitatea și brutalitatea lor, se sustrag unei analize mai detaliate (pe care, totuși, autorul studiului amintit o face cu meticulozitate...). Din punctul nostru de vedere, este de reținut expresia de „trofeu misionar”. Aceasta aduce în centrul discuției o temă care, din păcate, rămâne destul de puțin tratată în teologia românească: relevanța misiunii în Biserica Ortodoxă (a se vedea și V. Bel 2011:653-661. Aici, teologia misionară ortodoxă românească nu este prezentată, în opinia noastră, adecvat: lipsesc expunerea, deopotrivă, a celor mai importanți teologi misionari ortodocși români din sec. XX, precum și o tratare sintetică a contribuției aduse de aceștia la dezvoltarea unei teologii misionare specific ortodoxe pentru lumea contemporană).

Un alt autor din secolul al XIX-lea postula opinia conform căreia Biserica Răsăriteană ar fi fost „staționară și imuabilă”, în timp ce Biserica Apuseană ar fi fost „flexibilă și progresivă” (vezi A.P. Stanley 1861:55). Principala dovadă că Ortodoxia nu ar mai fi o tradiție vie, ci pur

și simplu un artefact al trecutului – atitudinea sa față de activitatea misionară. Astfel, Biserica Ortodoxă, marcată de egoism, triumfalism și auto-suficiență, ar fi încetat demult să manifeste orice veleități misionare; dimpotrivă, se poartă ca un loc în care (re)evangelizarea ar fi absolut necesară. Chiar dacă mai existau autori care exaltau „Biserica Greacă” pentru „ritualul melodic”, trecutul venerabil, moștenirea clasică sau rolul civilizator (E. Lawrence 1872:405), atitudinea predominantă era aceea că tradiția creștină răsăriteană ar avea nevoie de o reformă. Misionarii apuseni ar fi avut de îndeplinit această sarcină reformatoare, iar justificarea ar fi avut la bază un dublu aspect: rolul Ortodoxiei ca mijloc de unire între romano-catolici și protestanți și mijloc de realizare a misiunii creștine în Orientul ne-creștin (cf. Ch.D.L. Johnson 2014:830).

Se mai regăsește la unii autori occidentali chiar azi clișeu după care Biserica Ortodoxă nu ar fi o biserică misionară (câteva dintre cele mai importante lucrări asupra misiunii creștine în sec. XX, fie nu tratează misiunea ortodoxă deloc, fie o fac doar tangențial. Vezi L. Newbiggin, J. Verkuyl, D. Bosch, S. Bevans și R. Schroeder). Trebuie recunoscut că, în fața unei adevărate ofensive misionare ce a urmat căderii comunismului, chiar și unii ortodocși bine intenționați au început să-și pună întrebări privitoare la rolul și actualitatea Ortodoxiei azi. S-ar fi părut că eticheta de „tradițională” făcea din Biserica Ortodoxă ceva sinonim cu imobilismul misionar. La peste un sfert de deceniu, s-a văzut că, în fapt, era vorba pur și simplu de perpetuarea temporală a consecințelor nefaste pe care Biserica a trebuit să le suporte din partea unui regim comunist autoritar ateu. Pas cu pas, ea și-a regăsit locul în societate, reluând o tradiție misionară ce fusese în mod brutal întreruptă.

Anul 2015 a fost proclamat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca fiind și „Anul omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi”, iar acesta se constituie într-un bun prilej de a analiza misiunea ortodoxă, „ieri și azi”. Intenția noastră este ca, pe parcursul a douăsprezece numere din Telegraful Român, să realizăm un periplu care să demonstreze că misiunea a fost și este o constantă a Ortodoxiei. Titlul este, în mod evident, preluat după celebra lucrare a teologului rus din diaspora, John Meyendorff; ca și acesta, ne propunem să utilizăm o abordare interdisciplinară a misiunii ortodoxe, care să reunească elemente istorice, doctrinare, liturgice, pastorale, sociale și spirituale. Astfel, vom prezenta: un scurt istoric al misiunii ortodoxe, cu accent pe cele mai semnificative realizări; principalele fundamente și caracteristici ale acesteia; situația misionară a Ortodoxiei contemporane; schițe biografice de teologi misionari de astăzi; apoi, ca într-o analiză SWOT, vom identifica în final „punctele tari” și „punctele slabe”, amenințările/provocările și șansele pe care le au Biserica Ortodoxă în realizarea lucrării lor misionare. Dacă vom reuși să demonstrăm elocvent că o convingere indubitabilă a Ortodoxiei a fost și este aceea că fără misiune nu există Biserica, atunci scopul nostru va fi fost atins.

Christopher D.L. Johnson, „«He Has Made the Dry Bones Live»: Orientalism's Attempted Resuscitation of Eastern Christianity”, *Journal of American Academy of Religion* 82 (2014), nr. 3; Adolf von Harnack, *History of Dogma* vol. 4, trans. Neil Buchanan, Little, Brown, & Co., Boston, MA, 1898; Valer Bel, „Sinteză de teologie și practică misionară ortodoxă”, în Viorel Ioniță (coord.), *Teologia Ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, Basilica, București, 2011; Arthur P. Stanley, *Lectures on the History of the Eastern Church*, J.M. Dent & Co., London, 1861; Lesslie Newbiggin, *The Open Secret. An Introduction to the Theology of Mission*, William B. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1995; J. Verkuyl, *Contemporary Missiology. An Introduction*, William B. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1978; David Bosch, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis Books, New York, 1991; Stephen Bevans, Roger Schroeder, *Constants in Context. A Theology of Mission for Today*, Orbis Books, New York, 2004; John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă, ieri și azi*, trad. Cătălin Lazurca, Anastasia, București, 1996.

Lect. Dr. Ciprian TOROCZKAI

ECUMENICA

Fondurile pentru supraviețuirea creștinilor irakieni refugiați în Iordania se apropie de sfârșit, a declarat preotul sirian catolic, Noor Alqasmosa. După ce așa-numitul Stat Islamic (organizație teroristă) a preluat controlul asupra orașelor irakiene Mosul și Niniveh, precum și a împrejurimilor acestora, creștinilor și li s-a cerut fie să se convertească la islam, fie să plătească o taxă specială impusă nemusulmanilor monoteiști, fie să părăsească zona. Cei mai mulți au ales să plece. Peste 7000 de creștini irakieni s-au refugiat doar în Iordania, iar alții au plecat spre alte țări învecinate sau spre Europa de Vest, America de Nord sau Australia. Părintele Noor Alqasmosa s-a arătat, de asemenea, indignat de faptul că țările vest-europene, dar și USA refuză să dezvolte un program coerent de preluare a creștinilor refugiați care au pierdut totul. «Nu mai există speranță pentru acești oameni. Eu cred că lumea i-a abandonat și-i lasă să moară», a mai adăugat el disperat. În Iordania trăiesc mai multe zeci de mii de refugiați irakieni și sirieni, atât în lagăre speciale organizate de ONU sau alte organizații, dar și printre cetățenii iordanieni. Prezenta unui număr atât de ridicat de refugiați creează reale probleme economice, sociale și culturale Iordaniei. O altă țară unde s-au refugiat mulți sirieni (musulmani și creștini) este Libanul. Patriahul Antiohiei Ioan al X-lea, a cărei reședință este la Damasc, a ales să rămână acolo, în ciuda tuturor riscurilor, întrucât zona capitalei siriene, unde se află sediul Patriarhiei și Catedrala Patriarhală, este controlată de guvernul sirian. Întrucât există numeroase întreruperi a curentului electric, Patriahia a procurat un generator electric. De asemenea, s-a săpat o fântână pentru a suplini întreruperile alimentației cu apă. Un birou patriarhal a fost organizat la Balamand, în Liban, unde Patriarhul se deplasează regulat, mai ales pentru menținerea relațiilor cu comunitățile din diaspora, și unde se poate refugia în cazul în care situația din Siria ar deveni și mai critică. Un proiect similar există și în cazul Patriahului sirian-ortodox al Antiohiei, Ignatius Aphrem II, ales în 2014. Creștinii din Orientul Mijlociu au nevoie, mai mult decât oricând, de sprijinul fraților lord în întreaga lume!

Papa Francisc a anunțat numirea a 15 noi cardinali duminică 4 ianuarie a.c. Cei 15 nou-numiți cardinali provin din 14 țări diferite din toate regiunile lumii, ceea ce va spori reprezentativitatea globală a Colegiului Cardinalilor. De asemenea, au fost adăugați Colegiului Cardinalilor cinci membri pensionați (*emeriti*), adică trecuți de 80 de ani, care s-au distins „prin dragostea lor pastorală în slujba Sfântului Scaun și a Bisericii. Ei reprezintă mulți episcopi care, cu aceeași dăruire pastorală, au dat mărturie dragostei pentru Hristos și pentru poporul lui Dumnezeu în anumite Biserici, în Curia Romană și în Serviciul Diplomatic al Sfântului Scaun” – arată papa în anunțul său, potrivit Radio Vatican. Cardinalii pensionați (*emeriti*) nu fac parte din conclavul cardinalilor care aleg un nou papă în cazul morții sau retragerii pontifului în funcție. Papa a anunțat pentru 12-13 februarie o ședință a Consistoriului tuturor cardinalilor, cu scopul de „a reflecta asupra orientărilor și propunerilor pentru reformarea Curiei Romane”. În 14 februarie va avea loc Consistoriul în care se va anunța numirea noilor cardinali, iar duminică, 15 februarie, va avea loc celebrarea solemnă de investire a noilor cardinali. Numirea noilor cardinali este văzută de către observatori ca un nou pas al papei Francisc spre înnoirea Colegiului Cardinalilor. De asemenea, reprezentativitatea acestuia pentru Biserica Romano-Catolică a crescut. Colegiul Cardinalilor începe să-și piardă caracterul europocentric, păstrat în ciuda extinderii globale a catolicismului. La ora actuală trăiesc mai mulți credincioși catolici în emisfera sudică a planetei decât în cea nordică, iar potențialul de creștere a numărului acestora este, de asemenea, superior în emisfera sudică. O reflectare a acestei realități a fost faptul că, pentru prima dată în istorie, în 2013 a fost ales un papă născut în emisfera sudică.

Rubrică realizată de
Pr. Conf. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Diac. Dr. Habil.
ȘTEFAN L. TOMA

DIN ACTUALITATEA BISERICESCĂ PANORTODOXĂ

Vizita Papei Francisc la Fanar, răspuns la invitația adresată de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu (29-30 noiembrie 2014)

Părinte spiritual a peste 300 de milioane de creștini ortodocși din întreaga lume, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a primit, la final de noiembrie, vizita Papei Francisc, la reședința Patriarhiei Ecumenice de pe malurile Bosforului, cu ocazia praznicului „Sfântului Apostol Andrei”, întemeietorul și patronul spiritual al Bisericii Constantinopolului.

Papa Francisc a făcut această deplasare în Turcia, în mod exclusiv, ca urmare a invitației adresate de către Patriarhul Bartolomeu, cu ocazia prezenței Sanctității Sale la Messa inaugurală a pontificatului actualului papă, pe data de 19 martie 2013, la Vatican.

Componenta politică a vizitei Papei Francisc în Turcia, respectiv, întâlnirea cu reprezentanții clasei politice turce, s-a făcut din motive pur diplomatice, neputând, în calitate de *conducător al Statului Vatican*, să eludeze întâlnirea acestora. Mai mult decât atât, Papa Francisc a folosit acest prilej pentru a susține necesitatea promovării dialogului interreligios și a drepturilor minorităților creștine din Turcia.

În preambulul sosirii Papei Francisc la Patriarhia Ecumenică, Patriarhul Constantinopolului declara: „Așteptăm cu nerăbdare vizita fratelui Nostru, a Papei Francisc. Această vizită va constitui încă un pas semnificativ în relațiile noastre pozitive ca Biserici surori”.

Sâmbătă seara, pe data de 29 noiembrie 2014, Papa Francisc ajungea la reședința Patriarhiei Ecumenice, unde a fost întâmpinat de către Patriarhul Bartolomeu. Suveranul Pontif a participat la slujba de *Te-Deum*, care a avut loc în Catedrala patriarhală „Sfântul Mucenic Gheorghe”. Serviciul religios a fost urmat de o întâlnire privată a celor doi întâistători de Biserici, ca și de o cunoaștere personală de către Suveranul Pontif a membrilor administrației centrale a Patriarhiei Ecumenice. Anterior ajungerii Papei Francisc pe malurile Bosforului, Patriarhul Bartolomeu a asistat la Messa celebrată de către Papa Francisc în Catedrala romano-catolică „Sfântul Duh” din Istanbul.

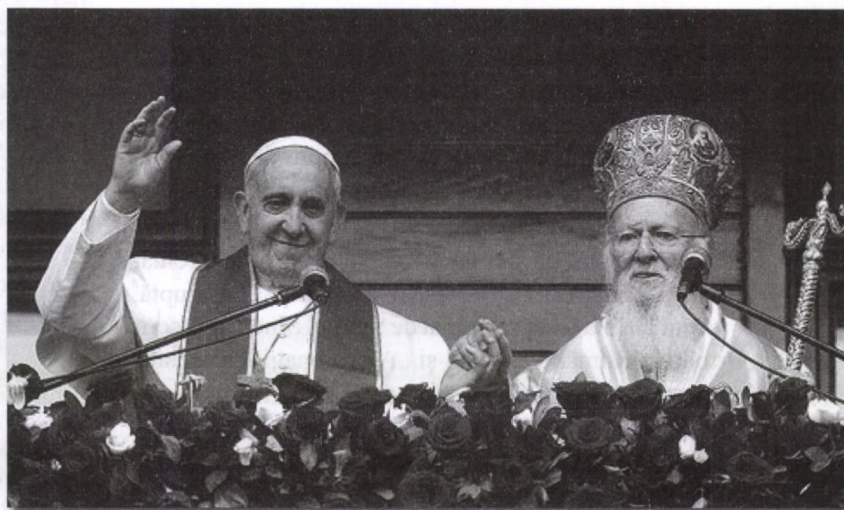
Duminică, pe data de 30 noiembrie 2014, praznicul „Sfântului Apostol Andrei”, Papa Francisc a asistat la Sfânta Liturgie săvârșită de către Patriarhul Bartolomeu, alături de un sobor de arhierei, slujbă în cadrul căreia cei doi înalți prelați și-au dăruit reciproc „sărutarea păcii” (simbol al reconcilierii și iubirii), și-au adresat alocuțiuni oficiale, au binecuvântat împreună mulțimea prezentă, Papa Francisc având parte și de un moment deosebit, rostind singur rugăciunea „Tatăl Nostru”, în limba latină. După această celebrare liturgică, cei doi înalți prelați au semnat o „Declarație comună”, moment urmat de un prânz oferit de către Patriarhul Bartolomeu în cinstea prezenței Papei Francisc la Fanar.

„Declarația comună” a Patriarhului Bartolomeu și a Papei Francisc reprezintă o atitudine responsabilă, în perspectiva unității creștine, cu un impact actual asupra suferinței creștinilor din Orientul Mijlociu.

Făcând referire, cu bucurie și recunoștință, la recenta lor întâlnire din Ierusalim, comemorând a 50-a aniversare a întâlnirii dintre predecesorii lor, Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Atenagora, cei doi înalți prelați s-au referit la vizitele făcute la Fanar de către Papa Ioan Paul al II-lea și Papa Benedict al XVI-lea.

Două treimi din conținutul acestei „Declarații comune” se referă la criza din Orientul Mijlociu, la „ecumenismul suferinței”, în mod deosebit în Irak și Siria, ca și la conflictul din Ucraina. Cei doi primari au subliniat așadar: „Nu ne putem resemna la un Orient Mijlociu fără creștini, care au propovăduit numele lui Hristos pentru două mii de ani. Mulți dintre frații și surorile noastre au fost perse-

cutați și forțați, prin violență, să-și părăsească casele. Se percepe chiar realitatea faptului că persoana umană nu mai contează, putând fi sacrificată pentru alte interese. Și, în mod tragic, acestea toate se întâmplă grație indiferenței multora”. Cu privire la dialogul cu islamul, Patriarhul Constantinopolului și Suveranul Pontif au arătat: „Provocările grave cu care se confruntă lumea în momentul de față necesită solidaritatea tuturor oamenilor cu voință bună. În acest sens, recunoaștem importanța promovării unui dialog constructiv cu islamul, bazat pe respect reciproc și prietenie. Inspirați de valori comune și întăriți de sentimente fraterne reale, musulmanii și creștinii sunt chemați să colaboreze împreună, de dragul dreptății, păcii și respectului, pentru demnitatea și drepturile fiecărei per-

soane umane, în mod deosebit în acele regiuni unde odată au trăit, timp de secole, în coexistență pașnică, iar acum, suferă, în mod tragic, atrocitățile războiului”. La finalul „Declarației comune”, cei doi înalți prelați și-au exprimat preocupările lor, cu privire la criza existentă în Ucraina: „Ne aducem aminte, de asemenea, de toți oamenii care trăiesc suferințele războiului. În mod deosebit, ne rugăm pentru pace în Ucraina, țară cu o veche tradiție creștină, în timp ce chemăm toate părțile implicate să purceadă, pe calea dialogului și a respectului, pentru legislația internațională, pentru a se ajunge la un sfârșit al conflictului și a se permite tuturor oamenilor să trăiască în armonie”.

O astfel de „Declarație comună” exprimă, dincolo de sprijinul semnatarilor pentru perspectiva întăririi unității creștine, și solidaritatea acestora cu cel sărac și vulnerabil, oriunde s-ar afla el în această lume. Nu în ultimul rând, textul la care ne referim arată, în mod clar, că deși Bisericile creștine sunt instituții spirituale, care urmăresc propășirea credincioșilor pe calea mântuirii, ele nu pot fi indiferente de ceea ce se întâmplă în plan social, atât la nivelul local al societăților, cât și la scară globală, în întreaga lume. Tăcerea acestora în fața atrocităților nu se justifică prin niciun „compromis” cu factorii de putere politică, constituind mai degrabă, o dezertare de la însăși misiunea spirituală pe care trebuie să o exercite.

Nu putem avea o justă percepere a prezentei vizite a Papei Francisc la Fanar, fără să ne aducem aminte de întâlnirea dintre Patriarhul Atenagora și Papa Paul al VI-lea de la Ierusalim, din anul 1964. Această întâlnire a marcat începutul unei noi ere în relațiile dintre Bisericile Romei și Constantinopolului, și indirect, dintre Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă ca întreg. Semnificația evenimentului din anul 1964, ca și întregul șir de astfel de întruniri care au urmat, poate fi pe deplin înțeleasă, doar dacă ne poziționăm în trecut, împotriva unui mileniu (începând cu schisma din 1054) marcat de neîncredere reciprocă, polemică teologică și, mai presus de toate, de

separare completă între cele două mari tradiții ale Bisericii (răsăriteană și apuseană). Răsăritul și Apusul au urmat, începând cu secolul al XI-lea, căi separate, însă nu trebuie să uităm, că există o istorie comună a Scripturii și Tradiției în spatele lor, vreme de un mileniu, realitate la care ne putem întoarce, găsind o bază comună pentru perspectiva viitorului. Începând cu anul 1964 așadar, iubirea fraternă și respectul reciproc au înlocuit vechiul spirit polemic și suspiciunea aferentă. Dialogul iubirii este însoțit de dialogul adevărului, privind spre Tradiția creștină a primului mileniu! Atât întâlnirea Patriarhului Bartolomeu cu Papa Francisc la Ierusalim (mai 2014), cât și prezenta vizită a Suveranului Pontif la Patriarhia Ecumenică, au un simbolism profund, în privința confirmării dorinței de continuare

a efortului celor două Biserici creștine, pe calea raportării comune la adevărurile Evangheliei, după cum acestea ne-au fost transmise de către Marii Părinți ai Bisericii celei Una.

Prezenta întâlnire a Patriarhului Bartolomeu cu Papa Francisc la Fanar, dobândește o și mai mare importanță, dacă ne amintim că, în al doilea mileniu de istorie creștină, au existat doar două întâlniri de acest gen. Prima astfel de întâlnire a celui de-al doilea mileniu, a avut loc cu ocazia Sinodului de la Ferrara-Florența, unde Patriarhul Iosif al II-lea al Constantinopolului l-a întâlnit la Florența pe Papa Eugen al IV-lea, la data de 8 martie 1438. Patriarhul răsăritean a fost prezent la câteva sesiuni ale respectivului sinod, murind însă acolo, înainte de finalizarea lui. Cea de a doua întâlnire a celui de al doilea mileniu creștin a fost cea de la Ierusalim,

din anul 1964, dintre Patriarhul Atenagora și Papa Paul al VI-lea, eveniment la care tocmai ne-am referit.

Implicarea Patriarhiei Ecumenice în dialogul ecumenic datează cel puțin din secolul al XVI-lea, de la întâlnirea „Augsburg-Constantinopol”, care a însemnat un schimb consistent de păreri teologice între teologii luterani de la Tübingen și Patriarhul Jeremia al II-lea. Deși nu a fost un dialog în acceptarea contemporană a termenului, în sens formal, acel schimb de păreri și întruniri avea să indice poziționarea generală a Patriarhiei de Constantinopol față de celelalte Biserici creștine și credințe.

Menționăm faptul că întâlnirea de la Ierusalim, din anul 1964, a avut ca urmare imediată ridicarea anatemelor existente din anul 1054 între Biserica de Apus și Răsărit, în timp ce vizita Papei Ioan Paul al II-lea la Fanar, în anul 1979, în timpul Patriarhului Ecumenic Dimitrie, a dus la anunțul începerii oficiale a dialogului teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică, fapt petrecut în anul 1980.

Poziționată la confluența dintre continente, civilizații și comunități creștine, Patriarhia Ecumenică a îmbrățișat întotdeauna ideea și responsabilitatea slujirii ca punte, nu doar între creștini, ci și între creștini, musulmani și evrei. Urmând modelul Marilor Părinți ai Bisericii, slujind altarul Ortodoxiei universale cu smerenie și profundă responsabilitate, alături fiind de cei de aproape, ca și de tot sufletul creștin ortodox din cel mai îndepărtat colț al planetei, Patriarhul Bartolomeu a fost, este și va fi *ales al lui Dumnezeu*, care face să se sălășluiască pacea lui Dumnezeu, într-o lume a neliniștii!

Bibliografie:

- His All Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew, *Encountering the Mystery. Understanding Orthodox Christianity Today*, The Doubleday Broadway Publishing Group, New York 2008.
- John Chrysavgis (ed.), *Dialogue of Love. Breaking the Silence of Centuries*, Firdham University Press, New York 2014.
- www.patriarchate.org

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Miercuri, 3 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

Joi, 4 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Petroșani (Episcopia Devei și Hunedoarei)

Vineri, 5 decembrie. A săvârșit Vecernia și Litia la Catedrala Episcopală din Deva.

Sâmbătă, 6 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie în sobor de arhieriei la Catedrala Episcopală din Deva cu ocazia hramului acestui sfânt locaș.

Duminică, 7 decembrie. a săvârșit Sf. Liturghie la capela cu hramul Sf. Filofteia din Sibiu cu ocazia hramului. Seara a oficiat Vecernia și Litia, urmate de rasoforirea fratelui Filotei la Schitul Sibiul, jud. Sibiu

Mărti, 9 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

Miercuri, 10 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

Vineri, 12 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

Sâmbătă, 13 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Sibiu. În aceeași zi a oficiat slujba parastasului la 7 ani de la plecarea pe calea veșniciei a pr. Dorin Căținaș.

Duminică, 14 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Agnita. Seara a oficiat slujba Vecerniei și a Litiei la Biserica „Sf. Nicolae” din Agnita, după care a participat la un concert de colinde la Casa de Cultură a orașului.

Mărti, 16 – miercuri, 17 decembrie. A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică, 21 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu.

Joi, 25 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Sibiu.

Vineri, 26 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 27 decembrie a săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu.

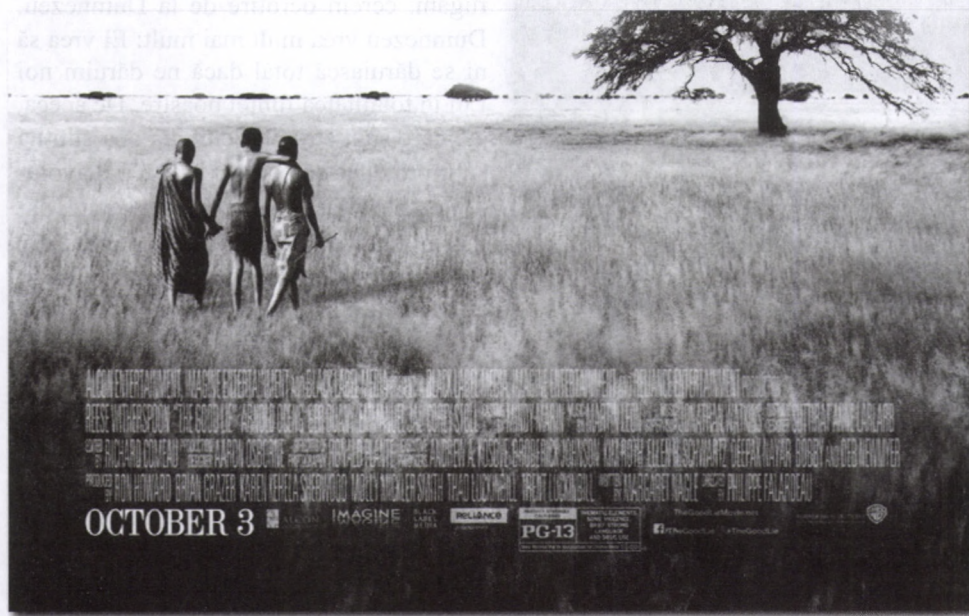

Duminică, 28 decembrie. A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica „Sf. Mucenic Oprea” din Săliște. La orele amiezii a participat la parada portului popular al cetelor de juni din Mărginimea Sibiului.

Miercuri, 31 decembrie. La miezul nopții a săvârșit slujba Acatistului Mântuitorului și rugăciunea de mulțumire la trecerea dintre ani la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Sibiu.

REFLECȚII DINCOLO DE ECRAN

Minciuna bună și spiritul de sacrificiu

„Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său.”
(In 15, 19)

Tocmai ce s-au făcut nominalizările din acest an la premiile Oscar și am constatat, neplăcut surprins, absența, dintre posibili câștigători ai trofeului, a filmului „The Good Lie” (Minciuna bună – 2014), o producție excepțională, dar care este cu totul străină de trendul cinematografic al anului.

Cunoscut pentru stilul său neorealism cu care abordează problema interacțiunii dintre membrii unor culturi diverse și chiar diametral opuse (ca în *Congorama*, 2006, sau în mai recentul *Monsieur Lazhar*, 2011), regizorul canadian Philippe Falardeau construiește cadru cu cadru povestea adevărată și emoționantă a unor copii rămași orfani în timpul crudului război civil care a sfârșit Sudanul în anii '80. Tema nu este nouă, fiind subiectul peliculei-documentar *Lost Boys of Sudan* (2003, Megan Mylan, Jon Shenk) sau *Darfur Now* (2007, Ted Braun), însă ineditul perspectivei din care este abordată această lecție de viață poate fi sugerat de simplul fapt că scenarista Margaret Nagle a avut

nevoie de 10 ani pentru a alcătui un melanj de evenimente reale din viața câtorva refugiați sudanezi.

Acțiunea și destinul protagoniștilor, care evoluează pe atâtea planuri, demonstrează o dată în plus profunzimea caracterelor simple și puterea cu care sunt înzestrate sufletele pătrunse de credință. Deși prezintă supraviețuirea unor orfani de război, pelicula se detașează radical de valul de filme inspiraționale care au fost lansate în ultimul timp la Hollywood, pentru că nu îți ridică moralul, nici nu îți creează, pentru cinci minute, senzația că ești mai bun sau că poți trece peste orice printr-o poveste simplistă expusă condescendent, ci te implică prin onestitatea și firescul cu care interpretează actorii, care sunt ei înșiși supraviețuitori ai genocidului din sudul Sudanului. Dezarmat de firescul cu care aceștia însușesc amintirile unei generații întregi de năpăstuiți ai sorții, privindu-i, poți doar să reținești durerea, frustrarea și neliniștea continuă transmise prin mimă, limbajul corpului și stilul distinct de a vorbi.

Fără a mai deconspira firului acțiunii, care trebuie pur și simplu văzut de la un cap la celălalt, mă opresc asupra problemei pe care o ridică filmul, așa-numita „minciună albă” sau „bună”, aparent un non-sens când știm că diavolul „este mincinos și tatăl minciunii” (In 8, 44), în vreme ce Duhul Sfânt, pe care îl invocăm de atâtea ori în zi, este El singur „Duhul Adevărului” (In 14, 16; 15, 26; 16, 13), ca Unul ce este deoafinită cu Cel ce se autoproclamă „Calea, Adevărul și Viața” (In 14, 6).

Poate fi o minciună bună? Patericul ne amintește de un călugăr care și-a asumat un păcat fictiv pentru a-l ridica

pe fratele său din deznădejde și pentru a păși împreună cu el pe calea pocăinței. Ceva mai recent, găsim în literatura memorialistică sute de cazuri în care minciunile albe au salvat viețile evreilor ascunși de frica naziștilor prin gospodăriile unor oameni dispuși să-i ocrotească. Cutremurător este și cazul Maicii Maria Skobțova care s-a oferit să meargă la gazare schimbând locul cu o deținută evreică. Este deci o minciună justificată sau mai puțin păcătoasă când urmărește salvarea aproapelui?

Nu știu! Dar știu că fiecare dintre noi a avut un moment în viață când și-ar fi dorit să ia locul unei persoane dragi aflate suferință pentru a o scăpa de chin și de moarte, iar neputința, care ne paralizăază în asemenea clipe și pe care o privim inerti ca pe o barieră, poate fi depășită doar prin iubire, căci din iubire ești dispus să treci peste multe distincții formale. Iubirea se adaugă credinței care poate muta munții și transcede limitele seci ale categoriilor generale de alb și negru în care suntem formați să gândim, omițând adesea că Dumnezeu a fost în stare, după mintea noastră și după sensurile cele slabe ale acestei lumi, de cea mai illogică și mai puțin „cultă” declarație de dragoste, luând El însuși locul unei omeniri ce merita și merită din plin să fie ținută pe cruce până la ultima suflare.

Dar cel mai adesea nu lăsăm loc ilogicei iubiri, raționalizând și ascunzându-ne în spatele „culturii” care implică o nelipsită doză de egoism, începând cu „marcarea” timpului nostru pentru a ne cultiva și terminând cu autosuficiența și disprețul cu care ne raportăm la afirmațiile celui de lângă noi. Ne mulțumim cu acumularea de informații pe care le etalăm lipsiți de spontaneitate și reprimăm aceeași iubire care, dacă ar fi lucrătoare, nu ne-ar lăsa decât să mulțumim smerit când izbândim să-l salvăm pe cel de lângă noi, într-un gest de mărinimie firească și necondiționată. Or tocmai o astfel de lecție ne oferă protagoniștii acestei pelicule, trezind nevoia de a ne pune ordine în viață și de a ne iubi mai puțin pe noi și mai mult pe cei din jur.

Dragoș BOICU

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

PRAZNICUL BOTEZULUI DOMNULUI LA SIBIU

Mulțimi de credincioși din Sibiu au participat la slujba de sfințire mare a apei, oficiată de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, pe o scenă amenajată în Piața Mare. La final, au fost împărțite peste 8000 de sticle cu agheasmă mare, iar credincioșii au avut posibilitatea să primească apa sfințită pe tot parcursul zilei, din vasele pregătite pentru acest praznic.

Slujba de sfințire a apei a fost precedată de Sfânta Liturghie oficiată de IPS Mitropolit Laurențiu în Catedrala mitropolitană, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, din care au făcut parte slujitorii locașului de cult și cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna”.

Încă din ajunul Bobotezei, preoții Catedralei mitropolitane au pregătit vase cu agheasmă mare pentru a fi împărțită credincioșilor veniți în număr mare să se roage la Sfânta Liturghie a praznicului cunoscut sub denumirile de „Epifanie” și „Teofanie”. Ca de fiecare dată la marile sărbători, la Sfânta Liturghie au fost prezenți oaspeți și oficialități locale și județene, iar mulțimi de credincioși s-au împărțit cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos.

După Sfânta Liturghie, IPS Mitropolit Laurențiu împreună cu soborul slujitor au mers în procesiune spre locul pregătit pentru oficierea slujbei de sfințire a apei. Credincioșii au participat în număr mare la procesiunea de la Catedrala mitropolitană spre Piața Mare, cântând alături de sobor troparul Bobotezei și alte cântări specifice acestui mare praznic al creștinătății.

8000 de sticle cu agheasmă

Pe scena din Piața Mare au oficiat, alături de IPS Mitropolit Laurențiu, și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, protopopul de Sibiu, Ioan Coșa și toți preoții de la bisericile din oraș și împrejurimi, care au adus cu ei în procesiune mulțimi de credincioși din parohii, veniți să participe la slujba de sfințire a apei, după ce au primit har și binecuvântare la Sfânta Liturghie săvârșită în locașurile de cult din cetatea transilvană. Răspunsurile liturgice au fost date de corala „Timotei Popovici” a Catedralei mitropolitane, dirijată de diac. asist. univ. dr. Dan Streza.

La slujba religioasă au fost prezente oficialități, între care prefectul Ovidiu Sitterli, reprezentanții Consiliului Județean și ai Primăriei Sibiu, precum și alte oficialități și oaspeți.

Pentru mulțimile de credincioși venite în Piața Mare au fost pregătite 8000 de sticle cu apă sfințită, iar din mai multe vase de mari dimensiuni s-a împărțit agheasma mare tuturor celor care au dorit să ducă acasă această materie sfințită pentru binecuvântarea caselor, pentru sănătate trupească și curățire sufletească.

În ciuda frigului și a ninsorii, credincioșii au umplut Piața Mare a orașului și s-au rugat împreună cu soborul slujitor pentru ca harul Preasfintei Treimi să coboare

peste apă și să o sfințească, aducând prin aceasta curățire sufletească și sănătate trupească.

Descoperirea Preasfintei Treimi

La finalul slujbei religioase, IPS Mitropolit Laurențiu a vorbit despre praznicul Bobotezei, o sărbătoare prin care

Dumnezeu a venit să primească botezul de la Ioan, în numele tuturor ființelor umane, pentru că El a luat un trup al tuturor oamenilor și botezul pocăinței l-a făcut pentru noi, în vederea iertării păcatelor noastre. El a venit pentru că a fost proorocit să fie descoperit omenirii de către Ioan Botezătorul, ultimul dintre prooroci. De aceea, El a proorocit că «Cel ce vine după mine este mai mare decât mine» și că «Acestuia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintelor Sale», precum și că «Eu vă botez cu apă spre iertarea păcatelor, dar Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și foc», a spus ierarhul.

„Putere în credința noastră”

În continuarea cuvântului de învățătură, Înaltpreasfințitul Mitropolit Laurențiu a vorbit despre lucrarea sfințitoare a agheasmei mari în viețile credincioșilor care gustă din ea cu multă credință și nădejde în ajutorul ceresc. Ierarhul a explicat credincioșilor roadele duhovnicești ale acestei lucrări, agheasma mare fiind mult mai mult decât o materie care aduce ocrotire sufletească.

„Ne-am rugat ca Duhul Sfânt să vină ca în ziua Botezului și apa aceasta care a fost creată de Dumnezeu ca element ce susține viața, apa care are calitatea de a curăți toată murdăria vieții, ea să devină acum, prin înrăurirea Duhului Sfânt, apă purtătoare de viață, apă care să ne schimbe viața noastră, care să ne binecuvânteze casele și agoniseala, dar nu doar sub formă de protecție. De foarte multe ori, când ne rugăm, cerem ocrotire de la Dumnezeu. Dumnezeu vrea mult mai mult: El vrea să ni se dăruiască total dacă ne dăruim noi Lui în totalitatea ființei noastre. De aceea, cei care sunt stropiți acum cu apa sfințită sunt protejați de orice uneltire a diavolului, casele noastre sunt binecuvântate, dar mai presus de toate, luând și gustând din această apă, harul lui Dumnezeu rămâne în noi, lucrează în noi, devine pentru noi mult mai mult decât o simplă ocrotire. Devine o forță, o putere în credința noastră. Iată cum mărturisim că apa aceasta din ziua Bobotezei, când S-a atins Creatorul de creatură, primește har, își schimbă finalitatea și își păstrează sfințenia până la anul viitor”, a spus Părintele Mitropolit.

După cuvântul de învățătură, IPS Mitropolit Laurențiu a stropit cu apă sfințită mulțimile de credincioși, iar preoții au împărțit sticlele cu agheasmă mare și i-au ajutat să primească din materia sfințită în vasele de mari dimensiuni pregătite în Piața Mare. Sărbătoarea s-a încheiat cu procesiunea spre Catedrala mitropolitană. Pe tot parcursul zilei, în curtea Catedralei mitropolitane, credincioșii au avut posibilitatea să primească agheasmă mare din mai multe vase.

Ștefan MĂRCULEȚ

retrăim momentul sfânt al descoperirii Sfintei Treimi la botezul Domnului în râul Iordanului.

„Am încheiat acum ceea ce în Sfânta Liturghie ni s-a descoperit. Fiecare liturghie actualizează sărbătoarea respectivă, iar acum ea se încheie prin această proclamare, prin această imagine iconică a Preasfintei Treimi. Mîntea noastră nu poate să priceapă cum Dumnezeu este Unul în Ființă și Întreit în Persoane. Avem prima descoperire în Noul Testament tocmai la Botezul Domnului. Fiul lui

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Editor:** Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** P.S. Andrei Făgărășanul, Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2014 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu